

PRIMORSKI DNEVNIK je začel izhajati v Trstu 13. maja 1945, njegov predhodnik PARTIZANSKI DNEVNIK pa 26. novembra 1943 v vasi Zakriž nad Cerknim, razmnožen na črčostil. Od 5. do 17. septembra 1944 se je tiskal v tiskarni »Doberdoba« v Govcu pri Gorenji Trebuši, od 18. septembra 1944 do 1. maja 1945 v tiskarni »Slovenija« pod Vojskim pri Idriji, do 8. maja 1945 pa v osvobojenem Trstu, kjer je izšla zadnja številka. Bil je edini tiskani partizanski DNEVNIK v zasluženi Evropi.

KLJUB KRITIČNIM PRIPOMBAM NA RAČUN FANFANIJEVEGA PROGRAMSKEGA DOKUMENTA

Socialisti za nadaljevanje pogajanj o sestavi nove levosredinske vlade

Danes mandatar Fanfani nadaljuje razgovore - Socialisti zahtevajo nov odnos s sindikati in levičarsko opozicijo ter ključna mesta v vladi

RIM, 18. — Vodstvo socialistične stranke je danes nadaljevalo razpravo o stališču, ki naj ga PSI zavzame na pogajanjih s tajnikom krščanske demokracije Fanfanim za sestavo nove levosredinske vlade. Razprava je bila zelo obširna in poglabljena in je pokazala, da so v sami večinski struji mnenja, kako naj stranka vodi pogajanja, deljena. Prevladuje vseskrupno mnenje, da mora na prihodnjem sestanku z mandatarjem PSI predložiti dokument, ki naj vsebuje konkretne zahteve socialistov za vstop v vlado.

Najbolj značilen v tem okviru je poseg ministra za proračun in gospodarsko načrtovanje Antonia Gio-

Fanfanijevo poročilo vodstvu KD

RIM, 18. — Danes so v Rimu objavili besedilo poročila, ki ga je senator Fanfani imel v sredo na vodstvu krščanske demokracije. Uvodoma je Fanfani poudaril potrebo po obnovitvi sodelovanja med štirimi strankami levosredinske koalicije ter je obravnaval, poleg od- nosov med strankami samimi, še vprašanje varnosti v državi, borbo proti inflaciji, neravnovesje v državnih, krajevnih in poldržavnih finan- ciah, neravnovesje v plačilni bilanci, vprašanje industrijskega razvoja in zaposlitve ter ureditve reform.

V relativno skopih besedah je orisal, kako je prišlo do poveritve mandata ter potek posvetovanj, ki jih je imel z vsemi parlamentarnimi skupinami. V teku teh posvetovanj je ugotovil, da so štiri stranke leve sredine za obnovo Stiri- stranske večine, v kateri bi PRI, po izjavi njegovih predstavnikov, bil pripravljen prevzeti nekatere funkcije, če bo vlada za izvajanje domenejenega programa delovala pod predsedstvom sedanjega pover- jenika.

Socialdemokrati, pravi Fanfani, so zahtevali tesnejše stike med štirimi strankami ne samo v vladi, temveč tudi v krajevnih upravah, PRI je vztrajal pri nadaljevanju in izvajanju dosedanjih izbir na gospodarske politike, medtem ko so socialisti zahtevali bistveno nove prijeme v gospodarski politiki. V zvezi z gospodarskim delom načrta je Fanfani dejal, da je tajnik PRI izrazil pripravljenost, da o njem razpravlja, samo če bodo našli so- glasje med PSI in PSDI o njegovih političnih aspektih.

Za posledno uresničitev vladnega programa pa je predvsem potrebna uklopna vlada. To pomeni pravil- no izbiro ljudi za posamezna ministrstva, upoštevanje javnega mnenja, ki odločno zahteva skre- nje ministrstev in podtajništva ter upoštevanje zahteve po vključitvi mladih sil v vlado.

Posebno poglavje je posvetil taj- nik krščanske demokracije in sedanj- ni mandatar varnosti v demokra- tični državi, ki je, ugotavlja Fan- fani, ogrožena s ponovnim poraj- njem totalitarnih ideologij, katerih namen je zrušiti sedanj red, ki ga jamči demokracija ustava. Ukrepi, ki jih je sprejela Rumorjeva vlada ter zakonski predlog senatorja Bar- tolomeja, ki sta ga že odobrila oba domova parlamenta, so dokazali, da ne zadostujejo. Demokracija veči- na mora okrepiti svoja prizadeva- nja, da t. se učinkovito spopada z vsako neofašistično ali nacistično obnovitvijo ter vsakim prevratniš- kim poskusom.

Kar zadeva inflacijo, je tajnik KD dejal, da borba proti njej ni nikakor lahka, saj ni prizadeta samo Italija, temveč vsa Evropa in ves svet. Najprej bi bilo treba pre- prečiti sleherni razširjanje in skriti državne izdatke. Primanj- kljaj v državnem proračunu se je povišal od leta 1971, ko je dosegel 1866 milijard lir na 7.375 milijard lir leta 1974. To terjalo odločne u- krepe, ki bodo morali zadevna, ko aktivno, kat pasivo proračuna. Obravnaval je tudi neravnovesje v plačilni bilanci in s tem v zvezi de- jal, da so privedenja, vsaj kar zadeva področje petroleja, za pri- hodnje leto še vedno zelo pesimi- stične. Prvi vidni sadovi ukrepov, ki so jih doslej sprejeli, naj bi se pokazali komaj leta 1976.

V zvezi z zaposlitvijo je Fanfani dejal, da je za ohranitev sedanje ravnosti treba pospešiti proizvodnjo ter njen razvoj. Zato bi bilo treba, po njegovem mnenju, ponovno odpreti kreditne proizvodnih podjetij. Ob koncu je se govoril o reformah in de- jal, da je najbolj potrebna reforma na Jugu, kjer so si v zadnjih dvi- setih letih sledile napake za napa- ko. Poleg tega je treba izvesti refor- me na področju javnih prevozov ter čimprej izvesti zdravstveno reformo.

littija, ki je v svojem posegu pouda- ril, da mora PSI postaviti tri po- goje za vstop v vlado: obveza vseh strank, ki bodo vstopile v vlado, da vzpostavijo s sindikati nov odnos soodgovornosti in ne spo- ra kot doslej; deželne volitve se morajo vršiti v roku, ki ga pred- videva zakon; kar pa zadeva vlad- ni program je treba spremeniti do- sedanjo metodo dela in začeti pre- jati odgovor na to vprašanje. Ni šele nato sestaviti seznam vseh vprašanj, ki jih mora rešiti vlada. Le tako je mogoče uvesti nov način upravljanja, na kate- ga je mandatar zelo megleno na- mignil v svojem programskem do- kumentu.

Giolitti se je nato dotaknil vpra- šanja državne varnosti in v tej zvezi poudaril, da PSI ne sme in ne more več prenašati, da se znaj- de v vladi in da ima določene od- govornosti, vendar brez dejanske oblasti, da korenito poseže v re- ševanje vprašanja terorizma. Zato je treba ustanoviti v sklopu vlade medministrski organ, ki bo o vpra- šanjih terorizma in državne varno- sti skupno odločal. V novem te- lesu naj bi bili predsednik vlade, notranji in obrambni minister. Eden od treh — je odločno poudaril Gio- litti — mora biti socialist.

Kar pa zadeva gospodarsko poli- tiko je bil Giolitti mnenja, da ni- ma nobenega smisla »oprepati v zboru«, da se moramo boriti proti inflaciji, da moramo proizvajati več in porabiti manj. Običajno jamranje je treba nadomestiti s seznanom sklepov, ki jih je treba uresničiti takoj in že ob samem začetku določiti kako in kdaj jih bomo začeli izvajati. Med najbolj perečimi vprašanji je minister na- vedel vprašanje podražitev umetnih gnojil, cementa, zdravil, telefonskih tarif, izvajanje petrolejskega načr- ta, vprašanje javne sodelbe v kemijskih podjetjih, preosnovno bor- ze in delniških družb, reformo kra- jevne finance in selekcijo kredita ter znižanje obresti. V zaključku je Giolitti poudaril, da s stvarnimi go- vori na taka vprašanja se sestavi- lja programski načrt nove vlade. Na ta vprašanja ni mogoče odgo- voriti megleno in dvoumno, kajti taki odgovori bi preprečili vstop socia- listov v vlado.

Za Giolittijem je govoril predse- dni stranke senator Nenni, ki je bil tudi zelo kritičen do Fanfanijevega programskega dokumenta. Ugledni socialistični voditelj je uvodoma raz- cilenil vprašanja, ki povzročajo za- skrbljenost v stranki in v državlja- nih in med temi je navedel gospo- darsko, denarno in socialno krizo ter razkorj državnih organov, kar je omogočilo ofenzivno desnice.

Nenni je poudaril, da je PSI več- krat zahteval v teh vprašanjih stvar- no razpravo s KD, ki pa se je red- no spremenila le v oster beseden spopad. Dodal je tudi, da je v zad- njem času demokratska politika o enakovrednosti političnih koalicij desnega centra ali levega centra in teorija o nasprotujoči si ekstre- mizmih razorožila italijansko dru- go pred napad teroristov in pred gospodarsko krizo. Po Nennijem

mnenju je za socialiste zmaga »NE« pomenila zahtevo po redimenzioni- ranju krščansko-demokratske hege- monije in zato je PSI zahtevala večjo možnost nadzorstva in pobu- de v vladi in v upravnem državnem aparatu.

Tega socialisti niso dosegli, ki ga je predložil tajnik stranke De Martino. Dokument, katerega tekst bodo priob- čili jutri, so odobrili predstavniki vseh strui z izjemo levičarske, ki jo vodi Di Tanassi s svojo premišljeno provokacijo.

Nenni se je nato vprašal, če man- datar Fanfani lahko nudi social- stom večji vpliv in odgovornost, ki so jo zahtevali. Po njegovem mne- nju je odgovor na to vprašanje ne- negativen. Dodal pa je, da če kljub temu vodstvo PSI meni, da mora nadaljevati pogajanja z mandatar- jem, da se v program nove vlade vnesajo korenite spremembe, mora voditi pogajanja na osnovi sledečih zahtev: celovito reševanje gospo- darske krize; trdna jamstva o iz-

vajanju sprejetih sklepov in v tem okviru mora predvsem zahtevati nov odnos s sindikati, z ljudstvom in s komunistično partijo. Če teh jamstev ne bo, socialisti ne smejo prevesti vladnih odgovornosti.

Po kratki prekinitvi je vodstvo PSI odobrilo zaključni dokument, ki ga je predložil tajnik stranke De Martino. Dokument, katerega tekst bodo priob- čili jutri, so odobrili predstavniki vseh strui z izjemo levičarske, ki jo vodi Di Tanassi s svojo premišljeno provokacijo.

Za večinsko strujo pa je Silvano Labriola izjavil, da De Martino- v dokument vsebuje ključne zahteve socialistov za vstop v vlado. V okviru pogajanj za sestavo nove vlade se bo mandatar Fanfani jutri na sedežu KD sestal z delegacijami levosredinskih strank, ki mu bodo da- le prvi odgovor na njegove predlo- ge za rešitev krize. Fanfani bo ob 10. uri sprejel socialiste, ob 12. so- cialdemokrate, popoldne pa se bo sestal z republikansko in demok- ršansko delegacijo.

KER JE OBRAMBNO MINISTRSTVO PRIDRŽALO DEL DOKAZNEGA GRADIVA

Sodniki zahtevali od Andreottija popoln dosje o državnih udarih

V sredo bo Andreotti poročal obrambni komisiji poslanske zbornice o polemiki med njim in generalom Micelijem - S tem v zvezi je socialistični minister Mancini zahteval sejo vlade

RIM, 18. — Na pobudo načelnika državne pravdnika dr. Elia Siotto se rimski sodniki sprožili nov sodni postopek v zvezi z dose- ji SID, ki jih je obrambni mini- ster Andreotti izročil državnemu pravdniku. Preiskava je poveza- na z izjavami bivšega poveljnika obveščevalne službe Micelija, da minister ni izročil sodstvu vsega gradiva, ki je bilo v dosjeju SID.

Kot je znano je gen. Miceli v intervjuju z urednikom tednika »Panorama« obtožil Andreottija, da je izročil sodstvu le del dosjejev, ki jih je obveščevalna služba pripra- vila o poskusih državnega udara v Italijo in zlasti o Borghesejevem »golpeju« iz leta 1970. Dejstvo, da obrambno ministrstvo ni izročilo vsega dokaznega gradiva je potrdil v svojem sporočilu tudi Andreotti. Iz njegove izjave naj bi vsakekar izhajalo, da je pripravil izročiti sodstvu še preostalo gradivo, če ga bodo preiskovalci zahtevali.

Kot prvi akt novega sodnega po- stopka so sodniki zaslilišali generala Micelija o izjavah, ki jih je dal uredniku tednika »Panorama«. V tej zvezi je načelnik rimskega re- gionalnega sodnega okraja dr. Fiore izjavil, da je bil v dosjeju SID, zveza obravnava dr. Siotto zahteva od obravnavega ministra Andreottija preostalo gradivo, ki ga je obveščevalna služba zbrala o prevratniški dejavnosti fašistov. Dr. Siotto je sklenil, da bo osebo vo- dil preiskavo s pomočjo svojega

namestnika dr. Pianure. Ko bosta sodnika dobila gradivo, ga bosta preučila in bosta verjetno zahteva- la nova pogovora z Andreottijem, če ne zaradi drugega, da bi se seznanila s kriteriji, po katerih je obrambno ministrstvo izločilo neka- tere dokumente iz dosjeja, ki ga je izročilo sodstvu.

Zahtevo celotnega dosjeja je rimsko sodstvo še enkrat potrdilo svojo pristojnost, da samo odloča kakšni dogodki in kateri dokumenti so z vidika sodne preiskave po- membni in kateri ne.

Izjave generala Micelija in po- lemika med njim in obrambnim mi- nistrom je še enkrat pokazala po- trebo po javni razpravi v parla- mentu o prevratniških naklepih fa- šistov. V tej zvezi se je zvedelo, da se bo v sredo sestala obramb- na komisija poslanske zbornice, ka- teri bo Andreotti poročal o pole- mikah teh dni in o posledicah, ki jih lahko imajo na delovanje obve- ševalne službe in na državni var- nostni sistem. Minister Mancini pa je v svojstvu načelnika socialistič- ne delegacije v vladi zahteval od ministrskega predsednika Rumorja, naj skliče sestanek ministrskega sveta ali vsaj sestanek ožjega od- bora ministrov, ki je zadolžen za vprašanja državne varnosti. Na se- stanku naj bi preučili dosedanje izsledke preiskave o fašističnem prevratniškem rovarjenju, dejav- nost obveščevalne službe ter spre- jeli morebitne potrebne ukrepe. V tej zvezi sta se sestala Rumor in Mancini, popoldne pa je imel o tem predsednik republike Leone pogov- or z Rumorjem in Andreottijem.

Bivšega poveljnika SID je danes zaslilišal kot prič tudi padovski pre- iskovalni sodnik dr. Tamburino, ki vodi preiskavo o Vetrovnicu. O re- zultatih zasliliševanja ni bilo mogo- če izvesti ničesar, kot tudi se ni izvedelo, kje sta se sestala padov- ski sodnik in general Miceli. Rim- ski preiskovalni sodnik dr. Fiore in namestnik državnega pravdnika dr. Violante pa sta danes zaslilišala v zaporu v Grossetu majorja ka- rabinjerjev Salvatoreja Pecorello, ki je bil zaprt pred nekaj dnevi kot eden od pobudnikov Borghesejevega poskusa državnega udara.

Tednik »Panorama« bo v jutrišnji številki priobčil intervju s časn- karjem Landom Dell'Amicom, biv- šim sodelavcem petrolejskega in- dustrija Attilia Montija, v katerem časnkar trdi, da je decembra 1969 po Montijevem nalogu izročil mi- sovskemu poslancu in ustanovitve- lju desničarske organizacije »Or- dine nuovo« Pinu Rautiju 18 mi- lijonov lir. Dell'Amico poudarja, da mu je Monti telefoniral nekaj dni

Zaključena konferenca KP Evrope

VARŠAVA, 18. — Posvetovanje evropskih komunističnih partij, ki se je začelo v sredo v poljski pre- stolnici, se je danes zaključilo s sklepom, da je treba čimprej skli- cati evropsko komunistično konfe- renco. Ob koncu so objavili sklepni komunik, v katerem je rečeno, da so predstavniki raznih komunistič- nih partij v teku posvetovanja v bratskem vzdušju izmenjali mne- nja ter sklenili, da je treba skli- cati in pripraviti konferenco kom- unističnih in delavskih partij Ev- rope, ki naj bi bila še pred ju- lijem 1975. Konferenca naj bi bila posvečena boju za mir, varnost, so- delovanje in družbeni napredek v Evropi. Poleg tega je bila izra- žena želja, da bi bila konferenca v Nemski demokratični republiki.

Sklepa resolucija ugotavlja, da je bilo posvetovanje v prirščnem vzdušju, v katerem je vsaka dele- gacija izrazila svoje stališče v spo- tovanju načela enakopravnosti. V istem vzdušju naj bi sklicali tudi konferenco, pred katero pa bo de- cembra letos, ali januarja 1975 še eno predhodno srečanje.

BEOGRAD, 18. — Predsednik re- publike je ob 30-letnici osvobo- ditve Beograda odklopal glavno me- sto Jugoslavije z redom narodnega heroja. Istočasno je predsednik re- publike odklopal številne posamez- ne, ki so sodelovali v borbah za osvoboditev oziroma kasneje na delu za obnovo mesta.

NEURŠČENI ZA CIPER

NEW YORK, 18. — Skupino za dobre uslugе neurščeni državi, ki jo sestavljajo stalni zastopniki Al- žirije, Gvajane, Malija in Jugosla- vije v svetovni organizaciji in ki spremlja razvoj krize in se razgo- varja z neposrednimi zainteresira- nimi z namenom, da olajša rešitev ciprske krize, je v sredo sprejel predsednik Cipra nadško Makarios. Skupina je zadolžena tudi za pri- pravo osnutka resolucije neuršče- ni državi, ki bo predložena teko- čemu zasedanju generalne skupšče- svetovne organizacije, na katerem se bo 28. t.m. pričela razprava o ciprskem vprašanju. Predsednik Makarios, ki je na sestanku poka- zal visoko zanimanje za delo skupine, je poudaril pomen predlaganja re- solucije in dal polno podporo sku- pinni zastopnikov petih držav.

Bombe na podružnice Fiata v Rimu

RIM, 18. — Vrsta eksplozivnih na- bojev je danes ponoči počila pred podružnicami Fiata v Rimu. Prvi pe- lenski stroj je počil pred centrom Fiat za prodajo rabljenih vozil v Ul. Porta Maggiore, nato so si v pre- sledku nekaj minut sledile eksplozije v podružnicah Magliana, v Ul. Ca- silina, v naselju Grottarossa in v Ul. Maria Lancisi. Bombe so povzro- čile znatno materialno škodo. Na sliki: agenti letetečega oddelka pred podružnico Fiata v Ul. Porta Maggiore.

DANES

Rimski sodniki so začeli nov sodni postopek, da bi ugotovili, zakaj jim obrambno ministrstvo ni izročilo vsega gradiva v zve- z Borghesejevih poskusom drž-avnega udara. S tem v zvezi so zaslilišali bivšega poveljnika SID

ŠE VEDNO JE NEJASNO ALI BODO POPIS SPOLOH IZVEDLI

Avstrijska vlada v hudi zadregi po sklepu o preštevanju manjšine

Intervju predsednika republike konference SZDSL Ribičiča dunajski reviji »Profil« - Zahteva po spoštovanju člena 7 avstrijske državne pogodbe

DUNAJ, 18. — Po nedavnem se- stanku voditeljev treh parlamentar- nih strank Avstrije in Koroške na Dunaju v zvezi s poprej dogovorje- nim »posebnim popisom« prebiva- lstva na Koroškem se zmeraj ni do- volj razjasnjeno ali bodo popis sploh izvedli, kot je bilo napovedano, ali pa ga bodo prekvalificirali v »splošni popis«, in kdaj naj bi bil. Nejasnosti v reševanju tega vpra- šanja so nastale s spletom razli- nih elementov iz uradnih sporočil s prav tako uradnimi posamičnimi izjavami udeležencev sestanka in končno s stališčem kancelarja dr. Kreiskyja na nedavni tiskovni kon- ferenci.

Po sestanku treh strank, ki je bil v tork, so sporočili, da na njem niso dosegli bistvenega napredka glede poprejšnjega dogovora t.j., da bi razpravljali o možnosti iz- vedbe omenjenega »posebnega popi- sa« ali pa t. okviru ustreznih red- nih splošnih statističnih akcij.

Udeleženci sestanka so v svojih izjavah »konkretizirali« razpravo s pripombo, da gre za splošni »mali popis« leta 1976, s katerim bi po- sebi ugotovili manjšino na Koro- škem in Gradiščanskem oziroma o »ugotavljanju manjšine leta 1981 v okviru rednega popisa prebivalstva«. Ostalo je nerešeno vprašanje ali bodo prvi popis, zaradi kratkega časa, sploh lahko izvedli. Poudarja- jo pa, da je bil na tristranskem po- govoru omenjen popis »posebne vrste« in da bodo od centralnega statističnega urada zahtevali, naj prouči »tehnične možnosti« za tak- šen popis.

Po vsem tem ni mogoče dolo- čeno reči ali bodo v Avstriji »pre- števali« manjšino ali ne. Bodisi tako kot je bilo prej dogovorjeno ali drugače.

»Podpiramo koroške Slovence in njihove pravice, v duhu doslednega spoštovanja državne pogodbe, spo- štujemo avstrijsko suverenost in če bo Avstrija sama izpolnila te ob- veznosti, se ne bo nihče več me- šal v te zadeve«. To je v inter- vjuju za dunajsko revijo »Profil« izjavil predsednik republike konfe- rence SZDSL Slovenije Mitja Ri- bičič.

Razumljivo je, da pripadniki manj- šine kot avstrijski državljani terja- jo zaščito predvsem v demokratični javnosti Avstrije, izpolnitev držav- ne pogodbe pa je osnovna korist avstrijske države, avstrijske repu- blike, kontinuiteta demokratičnih tradicij, je dodal Ribičič. V obšir- nem intervjuju je napovedano ugo- tavljanje manjšine označil kot u- krepi, ki v sedanjem ozračju »po- meni diskriminacijo manjšine in »protijugoslovanske akcije« ter de- jal, da je treba državno pogodbo uresničiti ne glede na število pri- padnikov manjšine, oziroma da od Avstrije pričakujemo, da bo glede lastnega manjšinskega vprašanja zavzela enaka pozitivna stališča kot glede evropske varnosti, ohranite sedanjih meja ali glede manjšinske- ga vprašanja sploh.

Po Ribičičevem mnenju je avstrij- ska vlada dolžna, da ustvari mogo- nosti za uresničitev 7. člena držav- ne pogodbe, ki se nanaša na re- sisti koroških Slovencev in gradi- ščanskih Hrvatov. Pri tem pa ne

gre samo za dvojezične krajevne napise, ampak za vrsto zahtev. Ko je Ribičič pojasnil, kaj s tem misli, je pri primeru slovenske narodno- stne skupine poudaril: »Gre za to, da se koroški Slovenci izveže iz in- terjuja. Časopis posveča posebno po- zornost tistemu delu izvajanj Mitje Ribičiča, ko je ostro obsodil na- meravano ugotavljanje manjšine kot podlago za nadaljnje urejanje manjšinskega vprašanja, kar bi po be- sedah Mitje Ribičiča imelo določene posledice za dvostranske odnose med Jugoslavijo in Avstrijo.

Velik odmev pa je imelo na Ko- roškem tudi dejstvo, da so dele- gati vseh domov slovenske skup- ščine na večeršnjem zasedanju ze- lo ostro reagirali na nameravano preštevanje manjšine in ga obsodili kot akt nasilja. Koroški časopisi poročajo, da je slovenska skupšči- na označila sklep treh avstrijskih strank o preštevanju manjšine kot strankarsko manipulacijo s člove- kovimi pravicami ter kot kapitali- stično pred nemškimi nacionalnimi in profašističnimi silami, kot je koroški Heimatdienst.

OB OBLETNICI TOVARNE »STOL«

STANE DOLANC OBSODIL NAPADE NA SLOVENSKO MANJŠINO V AVSTRIJI

Kompromisi s fašizmom in z nazadnjaškimi silami ogrožajo predvsem tiste, ki jim popuščajo in pozabljajo na dogodke pred 40 leti

(Od našega dopisnika)
LJUBLJANA, 18. — V Duplici pri Kamniku so danes ob navzočnosti številnih predstavnikov slovenskega političnega in gospodarskega življe- nja proslavili 70-letnico obstoja zna- me tovarne »Stol«, ki sodi med vo- dilna tovrstna podjetja v Sloveniji, saj zaposluje nad 1600 delavcev, s svojimi proizvodi pa se pojavlja na številnih mednarodnih tržiščih. Na proslavi je govoril sekretar iz- vršnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije Stane Dolanc, ki je o- risal revolucionarni boj slovenske- ga delavstva v predvojnem in me- dvojnem obdobju ter dosežke v po- novni graditvi socialistične družbe. Naša domovina, je dejal, je danes trdna in enotna skupnost narodov in narodnosti, trdna samopravna so- cialistična skupnost, ki je nihče ne more podreti. Naši uspehi mnogim ne ugaajo in ne ustrezajo, ker so jugoslovanske izkušnje v graditvi socialističnih odnosov prodirle zelo hitro in široko v svet. Samoprav- ljanje je že v številnih delah sveta postala vodilna ideja sodobnega boja delavskega razreda.

Ko je Stane Dolanc orisal najvaž- nejše naloge, ki jih pred vse de- lovne ljudi postavlja nova ustava in ki so obsežne v sklepih 10. kon- gresa zveze komunistov, je omenil tudi mednarodni položaj Jugosla- vije in v sovražna prizadevanja nazad- njaskih sil, da bi blatili Jugosla- vijo. Socialistična samopravna Jugo- slavija, je dejal, je že vrsto let tar- ča najrazličnejših reakcionarnih sil, ki bi hotele preusmeriti družbeni razvoj Jugoslavije. Toda za Jugo- slavijo je samo ena pot razvoja in ta je nadaljnja krepitev in razvi- janje samopravnih socialističnih odnosov in politika nevtrščnosti. Zs zdavnaj smo opravili z inform- birojem, z Rankovicem, z dilasov- škino, z lažnim liberalizmom in teh- nokratizmom. Ostanke teh protiso- cialističnih sil so zdaj samo pre- lojene epizode. V zadnjem desetlet- ju, je nadaljeval Dolanc, so naj- manj desetkrat napovedali priklju- čenje Jugoslavije k varšavskemu paktu, pa zmagajo tako imenovane liberalne sile, pa zopet približe- vanje zdaj t. ZDA, zdaj h Kitajski itd. Mi pa smo in bomo tudi vna- prej vztrajali pri samopravnem socializmu in neodvisni nevtrščni politiki.

Ko je Dolanc govoril o mednarod- nem položaju, je dejal, da so še vedno odprta žarišča neposredne vojne nevtrnosti na Cipru in na Bliznjem vzhodu, še vedno se sku- šajo sile mednarodne reakcije in fašizma zoperstaviti zmagovitemu pohodu idej mira, enakopravnosti, sodelovanja in socializma. Nedaleč od naših meja se zbiraajo fašistič- ne horde, ki mečejo bombe in ubi- jajo. Tisoči bivših esesovcev, ki jih moti slovenska gimnazija v Ce- lovcu, se neovirano sestajajo in nesramno napadajo slovensko narod- nostno manjšino v Avstriji ter gro- zijo kot so grozili pred 30 in ne- kaj več leti.

Lahko razumemo, je nadaljeval Stane Dolanc, da je za esesove slovenska gimnazija v Celovcu strup, za fašiste so vedno bile in ostale strup vse šole, od osnovne do uni- verzne. Ne moremo pa razumeti, da se to lahko dogaja v državi, ki se razglašza za demokratično in ki s svojo uradno politiko izraža želje po dobrih odnosih z Jugoslavijo. Ju- goslavija bo našla način, metode, da bo zaščitila pravice svojih na- rodovnih manjšin. Svetovna demokra- tična javnost 20. stoletja na srečo vendar že zna razsoditi in ločiti resnični strup za mir, demokracijo in enakopravne mednarodne odnose od boja za osnovne človekove pra- vice in narodne pravice. Popuščanje in kompromisi s fašizmom in z drugimi nazadnjaškimi silami pa predvsem ogrožajo tiste, ki jim po- puščajo in ki pozabljajo na dogo- dek pred 40 leti, ko je fašizem začel svoj pohod.

DRAGO KOŠMRLJ

Ford in Kissinger odpotujeta v Mehiko

CIUDAD MEXICO, 18. — Ameriški predsednik Ford in mehiški predse- dnik Echeverria se bosta v ponedeljek sestala v Nogalesu, malem mehiš- kem mestecu ob meji med obema drž- avama. Razgovor med državniko- ma bo prisostvoval tudi Henry Kis- singer.

DOLGA NOČNA SEJA TRŽAŠKEGA OBČINSKEGA SVETA

V OZRAČJU NEGOTOVOSTI IN OSTRIH KRITIK RAZPRAVA O SPORAZUMU STRANK LEVE SREDINE

Svetovalec Dolhar (Slovenska skupnost) o veljavnosti in nujnosti doslednega izvajanja londonskega sporazuma - Monfalcon (KPI) kritiziral neučinkovitost odbora - Zanimive izjave Lonze (PSDI), Zimola (PLI) in Pesanteja (PSI) - Poseg načelnika skupine KD Rinaldija

Seja tržaškega občinskega sveta je včeraj potekala v ozračju napetosti in pričakovanj, saj vse do kraja ni moglo biti gotovostjo reči, če bo veljal za silo skrpani sporazum, na katerem temelji sedanji odbor. Izrečeno so bile zelo ostre kritike in čutili je bilo ozračje negotovosti, ki je prišlo med drugim tudi do izraza s šibko podporo socialistične svetovalske skupine ter s številnimi rezervami, ki so jih izrekli drugi svetovalci večine in končno z zelo ostro in tudi po formi zaostreno kritiko svetovalske skupine KPI ter PLI.

V tem okviru je bil se zlasti zanimiv govor svetovalske Slovenske skupnosti dr. Rafka Dolharja, ki je podčrtal, da po prihodnji teden tržaška občinska uprava svečano proslavlja 20. obletnico italijanske uprave, da pa je prav, da se spominimo tudi londonskega sporazuma in da je se zlasti prav, da se ta sporazum v celoti izvaja kot to trdi rimska vlada. Dr. Dolhar je navedel številne argumente, iz katerih nedvomno izhaja veljavnost Posebnega statuta glede zaštite Slovenega, nato pa obžaloval, da se do ločbe ne izvajajo, ker žal manjka politična volja. Obdolžil je KD, da je proti globalni zaštiti manjšine, zaradi česar tudi ni nobenega zaščitnega zakona. Perspektive za prihodnost pa so žalostne kot to izhaja tudi iz zadnjega pisma Mora predsedniku pokrajine Zanettiju.

Dolhar je nato prešel na nekatere vprašanja izvajanja londonskega sporazuma na področju tržaške občine in je zahteval, da se povsod postavijo dvojezični napisi.

Predvsem pa je podčrtal zahtevo, da ima on ter drugi slovenski svetovalci pravico govoriti v občinskem svetu v svojem materinem jeziku. Zaradi tega je pozval župana, da mu za prihodnjo sejo zagotovi učinkovito prevajalsko službo, ker se namerava poslužiti te pravice pri svojem delu občinskega svetovaleca. V obratnem primeru pa so prisiljeni pritožiti se na ustrezne notranje in mednarodne organe.

V daljšem dokumentarnem poročilu, ki ga bomo objavili v celoti, je Dolhar nato še govoril o trditvah demokratizacij, da naj bi se italijanska manjšina v Jugoslaviji znašla v težavah. Odločno je zavrnil kakršnokoli recipročnost, se izrekal za spoštovanje vseh pravic italijanske manjšine ter ugotovil, da italijanska manjšina uživa mnogo več pravic kot jih slovenska v Italiji.

Med drugimi zanimivimi posegi prvega dela včerajšnje seje je treba podčrtati stališče komunistov, ki ga je obrazložil načelnik svetovalske skupine Monfalcon. Dejal je, da se kriza «vleče že predolgo, saj se je začela že s lanskimi preverjanji in je postala akutna že v Italiji».

DANES ZAKLJUČEK MEDNARODNEGA SREČANJA

Carinske predpise sproti prilagajati potrebam sodobnega gospodarskega razvoja

Najširše predavanje je imel dr. Fracassi - Poseg ljubljanskega izvedenca dr. Sočana

Tridnevno mednarodno srečanje, ki je posvečeno vprašanju vpliva carinskih storitev in neposrednih davkov na razvoj mednarodne blagovne izmenjave, je pri koncu. Danes so namreč na sporedu še zadnja predavanja tega res zanimivega srečanja, ki je prvo te vrste v Italiji.

Včerajšnji spored zasedanja v kongresni dvorani Rossettijevga gledališča se je pričel z obsejnim referatom glavnega direktorja odseka trgovinskih sporazumov pri ministrstvu za trgovino s tujino, dr. Armanda Fracassija. Tema njegovega predavanja je bila «Italijanska trgovinska politika v okviru EGS».

Fracassi je najprej posvetil nekaj besed sedanjem položaju na tem področju v Evropi ter iz tega povlekel nekaj zaključkov. Predvsem velja omeniti to, da ni današnji položaj še zdaleč primeren za čimprejšnjo konkretizacijo enotne trgovinske politike v Evropski gospodarski skupnosti. Zato moramo še nadalje govoriti o italijanski trgovinski politiki, ki se precej razlikuje od teoretske politike EGS.

Ob zaključku svojega posega je Fracassi opozoril, da mora Italija čimprej spremeniti razmerje med izvozom in uvozom ter posvetiti največ pozornosti izvozu. Za to pa je potrebno, da se kvaliteta italijanskega blaga še izboljša, ker bo sicer podlegla konkurenci tujih držav. Na vsak način pa mora nova vlada, je zaključil govornik, posvetiti izjemno pozornost prav trgovini s tujino, ker bo v nasprotnem primeru država zašla v še globojše ekonomsko krizo.

Po Fracassiju je spregovoril predsednik državnega sveta carinskih spediterjev dr. Antonio Perez, ki je orisal pravni položaj carinskega spediterja, obenem pa je skušal prikazati figuro novega, moderniziranega spediterja, ki mora imeti za svoje delo določene kvalifikacije, kot so odlična pravna podlaga in dobro poznanje blagovne stvaritve ter cen.

Funkcionar glavne carinske uprave

pred tremi meseci, ko bi moral občinski odbor odstopiti ter že od takrat ni več resnične večine. Tudi resolucija, o kateri se sedaj razpravlja, zelo malo pove, ker hoče samo malo povedati, saj se je obnovila samo aritmetična večina, resnične večine za njeno vsebino pa ni. Monfalcon je govoril o nezaupanju, ki obstaja v odnosu do občinskega odbora ter nato prešel na nekatera konkretna vprašanja. V tej zvezi je predvsem obravnaval politični okvir.

Načelnik svetovalske skupine KPI Monfalcon je nato podrobneje obravnaval nekatera pereča vprašanja slovenske manjšine in ugotovil, da večina ne kaže nobene dobre volje za njihovo demokratično rešitev. Kljub temu, da je od mladosti prišlo do nekaterih važnih dogodkov, ki so dali upati na konkretne rezultate.

Mednarodna konferenca o manjšinah je prav gotovo bila važen korak za splošno razpravo o tej temati in je dokazala važnost manjšinske zaštite v sodobni družbi. Že na konferenci sami pa je KD zavzemala za škodljivo tezo o postopnem reševanju in je z njo skrivala popolno inercijo ter dejansko zanikanje pravic. Zanimivo je pa to, da se je pred tem mednarodnim sodiščem skušalo vsaj nekaj pokazati, zaradi česar je, na primer, župan Spaccini v intervjuju z ljubljanskim dnevnikom izjavil, da bodo poimenovali osrednjo tržaško ulico po slovenskem pesniku Presernu.

Sedanji sporazum pa glede tega vprašanja skuša pomiriti manjšine zavzemke — socialiste in Slovensko skupnost — s sklicevanjem na resolucijo, v resnici pa gre za sameške in za obveznosti, ki so samo španska stena, ki naj zakriva slabo voljo in politične odločitve sprejete pod vplivom desnice znotraj in izven večine Slovenskega vprašanja, ki se slabo rešujejo, kot je primer šole, gledališča itd. Glede toponomastike pa bomo letos lahko »proslavili« peto obletnico izrečenih obljub.

Monfalcon je nato ugotovil, da se ne rešuje cela vrsta konkretnih vprašanj ter da je zaradi tega tudi zaradi izhoda zaupanja tudi zaradi številnih sodnih obravnav, zaradi katerih zahteva demokratična občutljivost, da se obtoženi umaknejo iz javne uprave.

Načelnik liberalne skupine Zimola je ugotovil, da je sedanja večina šibka in da je zaradi tega tudi njena pogajalna moč zelo oslabiljena, kar pa pomeni, da se je mesto v odnosu do dežele in do države predalo usodi, kot je to primer pri krizi zaupanja v zvezi s položajem raznih odbornikov.

Zimola je nato tudi govoril o odnosih med večino in med naprednej-

šim delom liberalne stranke, ki nikakor ne more služiti za krite na desno, ker je resnična desnica, ki se stika z MSI, dejanska desnica v KD. Napredni del liberalne stranke pa je pripravljen za resni razgovor za reševanje socialnih in drugih vprašanj ter med njimi tudi za razgovor o enačini jamstev, ki jih je treba dati slovenski manjšini.

Za PSDI je načelnik skupine Lonza podčrtal značaj leve sredine, ki je povsem zaprti proti fašistični desnici. Zagovarjal je obnovo sedanje koalicije, ker nikakor ni mogoče dopustiti »praznine oblasti« in to se zlasti ne v sedanjem položaju. Pri tem je Lonza podčrtal prijateljske odnose Trsta z bližnjim Jugoslavijo ter važnost obstoja močne slovenske manjšine, kateri je treba z dejstvi dokazati, kakšna je resnična demokracija in zato je treba izvesti vrsto ukrepov za slovensko skupnost. Lonza je potrdil zaupanje županu in njegovim napotkom, da brani mesto, saj gre sedaj za reševanje gospodarske in upravne krize.

Republikanec Gargano je najprej dejal, da njegova skupina odločno nasprotuje predhodnim volitvam za občinski svet, v prepričanju, da je treba najti rešitev v okviru sedanje koalicije, čeprav bo ta rešitev zaradi težke gospodarske krize terjala tudi žrtvovanje določenih točk programa.

Republikanec Gargano je najprej

dejal, da njegova skupina odločno

nasprotuje predhodnim volitvam za

občinski svet, v prepričanju, da je

treba najti rešitev v okviru sedanje

koalicije, čeprav bo ta rešitev zaradi

težke gospodarske krize terjala tudi

žrtvovanje določenih točk programa.

Republikanec Gargano je najprej

dejal, da njegova skupina odločno

nasprotuje predhodnim volitvam za

občinski svet, v prepričanju, da je

treba najti rešitev v okviru sedanje

koalicije, čeprav bo ta rešitev zaradi

težke gospodarske krize terjala tudi

žrtvovanje določenih točk programa.

Republikanec Gargano je najprej

dejal, da njegova skupina odločno

nasprotuje predhodnim volitvam za

občinski svet, v prepričanju, da je

treba najti rešitev v okviru sedanje

koalicije, čeprav bo ta rešitev zaradi

težke gospodarske krize terjala tudi

žrtvovanje določenih točk programa.

Republikanec Gargano je najprej

dejal, da njegova skupina odločno

nasprotuje predhodnim volitvam za

občinski svet, v prepričanju, da je

treba najti rešitev v okviru sedanje

koalicije, čeprav bo ta rešitev zaradi

težke gospodarske krize terjala tudi

žrtvovanje določenih točk programa.

Republikanec Gargano je najprej

dejal, da njegova skupina odločno

nasprotuje predhodnim volitvam za

občinski svet, v prepričanju, da je

treba najti rešitev v okviru sedanje

koalicije, čeprav bo ta rešitev zaradi

težke gospodarske krize terjala tudi

žrtvovanje določenih točk programa.

Republikanec Gargano je najprej

dejal, da njegova skupina odločno

nasprotuje predhodnim volitvam za

občinski svet, v prepričanju, da je

treba najti rešitev v okviru sedanje

koalicije, čeprav bo ta rešitev zaradi

težke gospodarske krize terjala tudi

žrtvovanje določenih točk programa.

Republikanec Gargano je najprej

dejal, da njegova skupina odločno

nasprotuje predhodnim volitvam za

občinski svet, v prepričanju, da je

treba najti rešitev v okviru sedanje

koalicije, čeprav bo ta rešitev zaradi

težke gospodarske krize terjala tudi

žrtvovanje določenih točk programa.

Republikanec Gargano je najprej

dejal, da njegova skupina odločno

nasprotuje predhodnim volitvam za

občinski svet, v prepričanju, da je

treba najti rešitev v okviru sedanje

koalicije, čeprav bo ta rešitev zaradi

težke gospodarske krize terjala tudi

žrtvovanje določenih točk programa.

Republikanec Gargano je najprej

dejal, da njegova skupina odločno

nasprotuje predhodnim volitvam za

občinski svet, v prepričanju, da je

treba najti rešitev v okviru sedanje

koalicije, čeprav bo ta rešitev zaradi

težke gospodarske krize terjala tudi

žrtvovanje določenih točk programa.

Za njim je govoril komunist Rossetti, ki je poudaril, da je finančna stiska občine posledica vladne politike splošnega zamrzovanja kreditov. Temu je treba dodati tudi pomnkanje politične volje večine leve sredine v Trstu. Kot primer je navedel dvojezičnost, ki ne predstavlja dejanskega nobenega stroška. Dolharju je podpirala doslej, njegovo zahtevo po prisotnosti tolmacha v občinski dvorani. Čudi se samo, da je vzdržal toliko časa v odboru, ki mu je to pravico odrekal.

Rossetti je svoj poseg zaključil z ugotovitvijo, da je danes nujna o-stavka občinskega odbora, ki naj odpre pot novim rešitvam. KPI ne zahteva odbornikov ali stolčkov, pač pa samo tak odbor, ki naj dela resno, posluša sindikate in konzulte ter dosledno izvaja načela protifašizma. V tem pogledu je KPI podprla župana Spaccinija na manifestaciji proti fašističnemu divjanju, saj meni, da so prav ti izrazi protifašizma bili ena izmed redkih svetlih strani te občinske uprave.

Razprava se je zavlekla pozno v noč. Zadnja sta o političnem sporazumu leve sredine spregovorila načelnik svetovalske skupine KD Rinaldi in za socialiste prof. Pesante. O njihovih posegih, zaključkih župana in glasovanju bomo zaradi pazine ure poročali jutri.

VČERAJ POPOLDNE NA TRŽAŠKI UNIVERZI

Začetek dvodnevne posveta o delu zemljknižnih uradov

Deželna uprava si prizadeva, da bi odpravila sedanje razlike med avstro-ogrskim in francosko-belgijskim sistemom

V glavni dvorani tržaške univerze se je včeraj popoldne začelo študijsko posvetovanje o zemljiški knjigi, ki ga organizira uprava dežele Furlanije - Julijske krajine. Posvetovanje, na katerem so prisotni izvedenci in opazovalci tudi iz drugih držav, ima namen preučiti sedanjo zakonodajo na tem specifičnem področju, preučiti razlike med posameznimi zemljknižnimi sistemi in opozoriti na njeno mestnost, da bi zemljknižni sistem, ki velja na nekaterih področjih naše dežele, razširili na celotno ozemlje Furlanije - Julijske krajine.

Podobno srečanje je bilo že leta 1971 v Tridentu. Tridentino - Gornje Poadižje ima namreč, kakor del naše dežele, ki je pripadal

avstro-ogrski državi, isti zemljknižni sistem, ki je neprimerno bolj zanesljiv kakor sistem »prepisa«, v veljavi v ostali Italiji. Avstrijski ustavni zakon iz leta 1867 je prepisal pokrajinskim upravam skrb za vodenje zemljiških knjig, ustanovljenih že v osemnajstem stoletju s patentom Marije Terezije, tako da se zemljiške knjige na področju Pontalija in Trbiža vodijo še vedno po koroškem pokrajinskem zakonu iz leta 1847, knjige na področju Gorice, Gradisce, Krmina in Cervignana po goriškem pokrajinskem zakonu in knjige na Tržaškem po pokrajinskem istresnem zakonu iz leta 1875. Za samo mesto Trsta pa velja še vedno patent, ki ga je Marija Terezija izdala 26. oktobra 1772. Pred dvema letoma je ustrezne pristojnosti prevzela deželna uprava, ki se sedaj zavzema za to, da bi na območju Furlanije - Julijske krajine veljala enotna zemljknižna zakonodaja.

V uvodnem govoru na otvoritveni svečanosti je deželni odbornik za finance in splošna vprašanja Coloni naglasil ta namen deželne uprave in hkrati napovedal ustanovitve nove stolice »zemljknižnega prava« na tržaški univerzi. Na prvem srečanju v Tridentu, je se pristavil Coloni, je bil sprejet sklep o tem, da bosta deželi Tridentinsko-Gornje Poadižje in Furlanija - Julijska krajina opozorili osrednjo vlado na vprašanja, ki zadevajo vodenje zemljiških knjig v državi: ta denje predavanja so prav pred kratkim doživljali uspeh, da je poslanska zbornica odobrila zakonski predlog o spremembah, dopolnilih in koordinaciji kraljevega odloka št. 499 z dne 28. marca 1929, ki se ukvarja s tem problemom.

Po uvodnem govoru odbornika Colonia so udeleženci posvetovanja pozdravili prvi predsednik tržaške »prizivnega sodišča dr. Renzi, predstavnik avstrijskega odposlanca, ki ga je sprejel dr. Renzi, predstavnik slovenskega odposlanca prof. Lorbar, podpredsednik Mednarodnega združenja latinskih notarijev dr. Froglia, zastopnik rektorja tržaške univerze prof. Udina in predsednik

tržaškega srečanja.

Zadnji je govoril ljubljane

Lojze Sočan z ekonomskega in

ljudanskega inštituta, ki je posej

je obogatil s številnimi podatki, na

rajo zato carinske uprave ter po

samezna carinska omrežja sprejeto

do dejstvo ter se s tem spriznjal.

Zatem je spregovoril funkcionar

italijanskih državnih železnic, dr.

Battaglini, ki je analiziral vpraša

nie carinskega poslovanja v okviru

železnice, po njem pa je prevzel be

sedso svetovalec carinskega združe

nja v EGS, dr. Claude Jacquemart.

Francoski strokovnjak je podal

kratek oris sedanjega položaja na

področju carinskih storitev, na koncu

pa je opozoril na nujnost carin

carskega zakonika kazenskega pra

va za EGS.

ve dr. Antonio Cerino je nato o

pozoril, da se z izboljševanjem ca

rinških storitev in neposrednih da

vkov na razvoj mednarodne bla

govne izmenjave, je pri koncu. Da

nes so namreč na sporedu še zad

nja predavanja tega res zanimi

vega srečanja, ki je prvo te vrste

v Italiji.

Včerajšnji spored zasedanja v

kongresni dvorani Rossettijevga

gledališča se je pričel z obsejnim

referatom glavnega direktorja o

dskega trgovinskih sporazumov

pri ministrstvu za trgovino s tujino,

dr. Armanda Fracassija. Tema nje

govega predavanja je bila «Itali

janjska trgovinska politika v okviru

EGS».

Fracassi je najprej posvetil nekaj

besed sedanjem položaju na tem

področju v Evropi ter iz tega po

vlekel nekaj zaključkov. Predvse

m velja omeniti to, da ni današnji

položaj še zdaleč primeren za čim

prejšnjo konkretizacijo enotne

trgovinske politike v Evropski

gospodarski skupnosti. Zato mora

mo še nadalje govoriti o italijanski

trgovinski politiki, ki se precej

razlikuje od teoretske politike

EGS.

Ob zaključku svojega posega je

Fracassi opozoril, da mora Italija

čimprej spremeniti razmerje med

izvozom in uvozom ter posvetiti

največ pozornosti izvozu. Za to pa

je potrebno, da se kvaliteta itali

janjskega blaga še izboljša, ker

bo sicer podlegla konkurenci tujih

držav. Na vsak način pa mora no

va vlada, je zaključil govornik, po

svetiti izjemno pozornost prav

trgovini s tujino, ker bo v naspro

tnem primer

Seznam sprejetih in zavrženih prizivov bivših internirancev v nac. taboriščih

Po dolgem času se moramo spet vrniti k vprašanju izplačila odškodnine bivšim političnim deportirancem in v svojem umrlih v nemških koncentracijskih taboriščih. Kot je znano, je bil že pred leti med nemško in italijansko vlado sklenjen sporazum, na podlagi katerega je bila bivšim deportirancem in v svojem umrlih izplačana nekakšna odškodnina. Zadeva se je zavlačevala precej let in se ni zavežala, ker je skoraj 2.000 prizadetih vložilo na predsednika republike priziv zaradi tega, ker niso bile njihove prošnje ugodno rešene. Po dolgem času je poseben urad predsednika republike začel reševati tudi te prošnje in prvi izidi, oziroma sezname so bili objavljeni v uradnem listu. Kot je razvidno iz seznama, niso se prišle na vrsto vse prošnje in se ne ve, kdaj bo ta zadeva dokončno rešena. V objavljenih seznamih ni označeno, ali gre za bivšega političnega deportiranca, ali pa za svojce, niti ni označen naslov, kot je bilo to v prvem veličnem seznamu, objavljenem v uradnem listu. Prav tako se ne ve, kdaj bo izplačana odškodnina in koliko bodo posamezniki prejeli, dejstvo pa je, da so zapadli vsi roki in da ni možna več nobena pritožba.

Objavljamo seznam ugodno rešenih in zavrženih prošelj.

UGODNO REŠENE PROŠNJE:

Ur. list 6.11.1973: Ana Novic roj. Usaj, Ivanka Kerin roj. Sajc, Anica Černe roj. Pregelj, Milena Bonutti roj. Mozetič, Mario Lakoselj, Albina Sant roj. Fajduti, Vera Kragelj roj. Masten, Anton Zrimsek, Ida Rebec, Josipina Sirok roj. Bačič, Daniela Basin roj. Humar, Marija Grbec roj. Jug, Leopold Benko.

Ur. list 7.11.1973: Tereza Turk roj. Slejko, Edvard Smerdu, Ma-

IZ PODATKOV TRŽAŠKE AVTONOMNE TURISTIČNE USTANOVE

V zadnjem obdobju beležijo upadanje turističnega prometa

Letos je zmanjšanje dotoka turistov pogojila v prvi vrsti gospodarska kriza

Dotok domačin in tujih turistov v naše kraje je v tem letu znatno upadel. To izhaja iz statističnih podatkov Tržaške avtonomne turistične in letovišarske ustanove za obdobje od 1. januarja do zadnjega septembra. Splošna ugotovitev je, da je vpliv sedanje hude gospodarske krize zjel tudi turistični sektor.

Nejzgodnejši pokazatelj sedanje krize v dotoku turistov v naše kraje izhaja iz primerjave letošnjih prihodov in bivanja domačin in tujih gostov z istim obdobjem leta 1971, ko je turistični promet dosegel nekakšen višek. Iz te primerjave je razvidno, da je raven prihodov domačin in tujih turistov padla za celih 27,15 odstotka, medtem ko je število bivanja v naših krajih (za objavljeni statistični pregled so upoštevali samo bivanja v hotelih in penzionih, ne pa bivanja v mladinskih domovih, kampinških itd.) upadlo za 22,15 odstotka. Medtem ko je bilo leto 1973 leto kolere, ki je bistveno zaustavila turistični promet, so turistični operaterji pričakovali za letošnje leto znatno boljši dotok, kar pa se ni uresničilo, kot je razvidno iz objavljenih podatkov in za kar je treba iskati vzroke, kot rečeno, v splošni gospodarski krizi.

Če podrobneje pogledamo v statistične podatke turistične ustanove, ugotovimo, da je v obdobju od 1. januarja do 30. septembra letos očitno našlo mesto (na samem pragu nočitev) skupno 194.967 turistov (113.744 italijanskih in 81.223 tujih gostov), kar predstavlja 11 odstotkov domačin in 2,8 odstotka tujih turistov manj kot prejšnje leto. Lani je namreč naše kraje obiskalo skupno 211.428 gostov (127.831 italijanskih in 83.597 tujih turistov). Da bo slika upadanja dotoka turistov še jasnejša, jih dodamo še podatke za leto 1972. V tem letu so namreč zabeležili prihod 124.065 italijanskih in 107.459 tujih turistov (skupno 231.524).

Kar zadeva večdnedno bivanje tujih in domačin gostov v našem mestu so zabeležili skupno 388.398 bivanja (294.355 domačin in 139.043 tujih turistov), kar predstavlja 11,2 odstotka za domače in 2,8 odstotka za tuje goste manj kot leta 1973, ko je bilo skupno 404.349 turistov (262.326 domačin in 142.023 tujih). Leta 1972 je bilo to število še večje. Zabeležili so skupno 447.896 bivanja (258.452 domačin in 189.444 tujih turistov).

Srednji čas bivanja glavnih turističnih tokov izražen v dnevih je bil naslednji: italijanski turisti 2,2, Jugoslovanski 1,5, Avstrijski 2,3, Nemci 1,7, Francozi 1,6, Američani 2,2, Angličani 2,4, Švicarji 1,9. Ti podatki dokazujejo, da je Trst predvsem prehodno mesto, v katerem se potniki ustavijo le za krajši čas.

Tako glede prihodov kot glede bivanja so na vrhu lestvice jugoslovanski gostje (44.865 prihodov in 67.350 bivanja). Sledijo avstrijski turisti (7.803 prihodov in 15.486 bivanja) in nemški turisti (7.406 prihodov in 13.219 bivanja). V lestvici prihodov sledijo Francozi (5.030), Američani (4.982), Turki (4.531), Švicarji (2.150), Angličani (2.168) in Grki (2.150). Zanimivo je, da je predvsem narasel dotok turških turistov.

čitajte
PRIMORSKI DNEVNIK

Ur. list 8.11.1973: Ljudmila Volk, Marija Valič roj. Čej, Marija Čunja, Marija Zonta, Francesco Cappelli, Ana Bordon roj. Primožič, Giancarlo Gresch roj. Pellegrino, Alojz Krizmančič, Franc Družina, Albert Cergelj, Danila Lipicer roj. Ferfolja, Bojana Zajco roj. Pavšič, Alojzija Basin roj. Vuga, Michele Riganti, Ivan Macus, Luigia Rusconi roj. Pirolo.

Ur. list 9.11.1973: Ivanka Peršolja roj. Valentič, Ljudmila Godnik roj. Cingrle, Anton Vlaškovič, Anton Tokovič, Jože Sedmak, Suzana Belinger por. Ferfolja, Stanislav Uršič, Giorgia Toffanin roj. Hrovatin, Anselmo Crespi, Bogdana Lozej roj. Cestnik, Ljudmila Kenic roj. Slavec, Leopolda Bačič roj. Bowcon, Carlo Derman, Roman Dekleva, Ernesto Genellina.

Ur. list 10.11.1973: Ana Kocjančič roj. Markučič, Marija Zadnik, Valerija Delpin roj. Binik, Ervin Sligoj, Luciano Bosco, Ida Noris Viviani roj. Levi, Nella Parentin.

Ur. list 12.11.1973: Angel Kikelj, Franciška Kravanja vd. Zornik, Rudolf Zavadla, Elizabeta Trobec roj. Grilj, Anton Baloh, Daniel Brezec, Franciška Falur, Pietro Bossi, Angelino Biancuzzi, Augusta Greston, Frac Koren, Olga Petrovič, Rozalija Puntar por. Rijavec, Anastazija Puntar.

Ur. list 14.11.1973: Karel Premrl, Valerija Tercon roj. Buda, Slavka Turpin roj. Čuk, Viktor Podobnik, Turpija Plesnikar roj. Volk, Anton Debevec, Mihaela Taucar roj. Kjuđer, Giuseppe Simeon, Alojz Bizjak, Anton Merusic, Giovanni Koren, Anton Franca.

Ur. list 18.12.1973: Franc Ursch, Zora Volk Kralj.

Ur. list 22.12.1973: Antonio Blaskovich.

Ur. list 9.3.1974: Orlando Vivoli, Franc Sirca, Ida Zigon roj. Arccon, Ivan Peroci, Virginia Kukanja roj. Melikovec, Maria Marinuc roj. Mozetič, Antonia Licen, Pietro Benedetti, Marija Gril, Vanda Maria Krizaj, Antonio Doria, Igino Tach, Ugo Baldini, Slavko Pokrajac, Maria Pahor roj. Urbančič, Luigia Kralj, Vinko Kopal, Marija Vrabec vd. Rebula, Mihael Bencan, Enrica Di Veroli in Eleonora Di Veroli, Vincenzo Plečnik, Umberto Boccighin, Alojz Volk, Zofija Stres roj. Bavec, Ludvik Struželj, Angelo Sansavini, Ezechiel Grebo.

Ur. list 12.3.1974: Franc Milavec, Ur. list 15.3.1974: Olga Petrovič por. Čej, Augusto Stemberger.

Ur. list 16.3.1974: Paola Colja.

Ur. list 18.3.1974: Giovanni Concari, Ernani Petrucci, Antonia Paulisic, Jožef Vovčina.

Ur. list 31.5.1974: Ljudmila Figelj roj. Velikonja, Leopolda Slavic vd. Poberaj, Camillo Deganutti, Josip Rojce, Paolo Rosenfeld, Alberta Vižintin roj. Blazika, Giampaolo Paciarotti.

Ur. list — junij 1974: Maria Pregelj, Pietro Vedovati, Franciška Zigon roj. Stokelj, Franciška Trpin vd. Mežnar, Milka Polanc por. Zupanc, Ernesta Stubej, Maria Vido-vich.

Ur. list 7.6.1974: Aldo Civali, Antonija Komel roj. Cveteznik, Ferruccio Del Bello.

Ur. list 16.7.1974: Ludvik Saksida.

Ur. list 8.3.1974: Franc Sturm, Jože Franca, Rosina Oliva Piller, Franciška Krizaj, Danila Gril, Marija Copi roj. Komac, Jožef Bogataj, Francesco Vittorio Venche, Ljudmila Mislje, Emilio Bellini, Luigi Giuseppe Simeon, Alojz Bizjak, Anton Merusic, Giovanni Koren, Anton Franca.

SEZNAM ZAVRNJENIH PRIZIVOV:

Ur. list 23.5.1973: Mario Fasulo, Maria Longhetti, Marija Zvanut roj. Nabergoj, Ana Druzečič, Basilio Dragonja, Marija Manzin roj. Marusin, Pasqua Alieori vd. Pizzoni, Vida Brelich, Katerina Brescic roj. Olmi, Giovanni Garusio, Emilio Balestrucci, Luigi Paradisi, Stefania Mese roj. Opassich, Mario Floria, Drago Petrič, Jožef Abram, Karolina Pavlišič por. Grzetti.

Ur. list 24.5.1973: Josip Sergas, Franka Francolici, Niko Siljan, Antica Rastič roj. Funderle, Rosa Beletič roj. Lonzani, Giovanni Brizzi, Stanko Paica, Antica Benic roj. Vozila, Ana Adam, Amalija Grzetic roj. Gabrijelji, Nedeljko Štokovac, Albin Čotič, Giovanni Iraci, Giuliana Donadelli, Alojz Rudan, Marija Milavec roj. Senkinc, Marija Dusan roj. Vodopija, Angel Paliska, Giovanni Morato, Luigi Franzoni, Franc Kapun, Miho Siljan.

Ur. list 8.3.1974: Ivan Muhič, Stefano Palostri, Marija Mirjavac, Mario Corso, Aurora Saurin roj. Srebrnič.

Ur. list 9.3.1974: Giovanni Quinz, Natalina Premru roj. Madrisani, Leo Piller, Ivan Sirca, Roberto Castellani, Enea Pergani, Elvira Bregant-Radovan Kumar, Boris Kumar, Ivan Torkar roj. Cufer, Teresina Alba Lombo, Celesta Rijavec roj. Špacapan, Giuseppe Caradosi, Enrichetta Comicioli, Katia Bančić, Pierina Petriccio, Maria Milani roj. Zanellato, Jožef Bernetič, Durlinda Pavan.

Ur. list 12.3.1974: Romeo Mizzi.

Ur. list 15.3.1974: Paola Zorman, Albina Jeličič roj. Frank, Lidia Cidini, Ettore Alberti, Pia Battaino vd. Del Fabbro, Mario Ongaro, Luigi Hoffer.

Ur. list 16.3.1974: Rudolf Kosmač, Maria Maldini roj. Mahorci, Giuseppe Piller, Mate Madrusan, Berta Žužek vd. Rožmarin, Danilo Pisani, Rossanna Rossi, Stanislav Starec, Carlo Allievi, Severino Ceserato.

Ur. list 18.3.1974: Mirko Skupek, Fausta Re roj. Teruzzi.

Ur. list 20.3.1974: Giovanni Battista de Luca, Gianfranco Casati, Giovanni Basso.

Ur. list 30.4.1974: Jakob Trušnov, Ubaldo Galeotti, Jolanda De Sabata vd. Budin, Aurelio Michele, Giuseppe Kozma, Luigia Diamante vd. Piccolo, Marija Leban.

Ur. list 7.5.1974: Agostino Piller, Katika Kokot vd. Igrinskič, Ana Jakac, Soravija Pulcher, Pasquale de Salvo, Jožef Jusič, Pietro Tommasini, Josipina Jelenič vd. Božac, Antonia Zadel, Marija Gorlato roj. Bonasin, Gaetano Fontana, Giuseppe Benedetti, Teresa Pasqualini roj. Emanueli, Antonio Morandini, Antonia Helena Mahne vd. Cergoli, Eugenio Vossini, Pierino Quinz, Karla Zidarič, Narciso Mattiassi, Giuseppe Fontana, Guido Frigo, Amalia Fabiani roj. Furlan.

Ur. list 13.5.1974: Marija Ostrouška, Pietro Fauner.

Ur. list 15.5.1974: Giovanni Kratter.

«MLADI ODER 74»

Tekmovanje amaterskih gledaliških skupin

Slovenska prosveta - Trst in Zveza slovenske katoliške prosvete - Goriška razpisujeta nagradno tekmovanje amaterskih gledaliških skupin «MLADI ODER 74».

Tekmovanje, ki bo trajalo do meseca maja, se lahko udeležijo slovenski amaterski odri, ki delujejo v naši deželi.

Ocenjevalna komisija, nagrade in pravilnik bodo objavljeni v tisku in po radiu.

Se posebej opozarjamo tiste gledališke skupine, ki namenjajo v letošnji sezoni pripravo kakšne predstave, da se nanjo skrbno pripravijo. Druge pa vabimo, da se odločijo in da se jim pridružijo.

L. O.

OB ODOBRTVI PRORAČUNA ZA LETO 1975

Vzorno upravljanje bolniške blagajne vsestransko koristi doberdobskim kmetom

Ta ustanova vstopa v 20. leto delovanja - Od 360 zavarovanih kmetov jih je danes le še 55 - Višino dajatve bodo znižali od 1.200 na 750 lir

Odbor kmečke bolniške blagajne iz Doberdoba se je prejšnji tork zvečer sestel v prostorih PD «Jezero», da sestavi proračun za leto 1975. Ob navzočnosti predsednika in funkcionarja pokrajinskega urada združenja kmečkih bolniških blagajen so predvidene izdatke za prihodnje leto vzeli v pretesno odobro, ki so bili izvoljeni pred dve leti. Posamezne postavke sta navzočim obrazložila predsednik Jožef Geršol in tajnik Rado Lako-vič.

Na podlagi stroškov doberdobskih zavarovancev v prejšnjih letih, so sestavili in sprejeli proračun v višini 1.550.000 lir, to je za skoraj 30 tisoč lir manj kot letos, ker se je število kmetov skrólo. Levji delež predstavljenega proračuna bo šel za nakup zdravil, za zdravniške preglede in upravniške potrebe. Proračun bo sedaj moral o-dobriti šč pokrajinski svet bolniške blagajne, naker bo romal v Trst na deželni svet, ki bo pre-velj kritiče večjega dela stroškov. Vstop denarja, ki do konca decem-bra prihodnjega leta ne bo porab-ljena, bo moral odbor bolniške bla-gajne vrniti deželni upravi.

V sklad kmečke bolniške blaga-jne gre tudi letni obrok, ki ga mora vsak družinski poglavar plačati zase in za vse tiste družinske čla-ne, ki se bavijo s kmetij. Letna dajatev v Doberdobo znaša na čla-na 1.200 lir in je najnižja v naši pokrajini. Poleg tega je treba pri-pomniti, da si je odbor že od usta-novitve dalje, to je od leta 1955 pri-zadeval upravljanje blagajne na na-čin, ki bi najbolje ustrežal potreb-am zavarovancev. Kdor je potre-boval zdravniške pomoči, si je lah-ko izbral zdravnika po lastni želji in za vsak pregled posebej. Tudi za zdravniški pregled na domu je blagajna vrnila denar zavarovan-cem. Takšnih olajšav niso bili de-ležni kmetje drugih občin. Dober-dobska bolniška enota je namreč sklepala pogodbe z več zdravniki-ter jim plačevala vsak pregled, medtem ko so se drugod pogajali z enim samim zdravnikom in mu izplačali enkratni pavšalni znesek za celo leto. Seveda, taka bolniška oskrba ni bila najbolj primerna, za-to so se po nekaj letih tudi drugod odločili za način upravljanja, ki so ga uvedli v Doberdobo. Takšna samostojno upravljanja ni prines-la domačim kmetom le zadovoljive-ga zdravstvenega varstva, temveč tudi aktivni obračun blagajne ki se je iz leta v leto večal. Tako je doberdobska kmečka blagajna edina v pokrajini, ki je aktivno poslo-ovala, medtem ko so druge, zaradi že prej omenjenih razlogov, poslo-vale z izgubo. Do lanskega decem-bra je obračun izkazal skoraj pol milijona aktiva in temu je treba dodati še izostanek letošnjega po-slovnega obračuna. Zaradi tega je odbor sklenil predlagati prihodnje-mu občnemu zboru znižanje dajatev od sedanjih 1.200 lir na najnižji zne-sek, ki ga zakon dovoljuje, to je 750 lir. Trenutno šteje kraška bol-niška blagajna 55 aktivnih zavaro-vancev in 32 upokojenih, ki pla-čujejo le polovico obroka, ostalo pa krije blagajna sama. Za ljubite-lje statistik naj dodamo še to, da

se je PSI vedno boril z vso odloč-nostjo ter se znal pred zidom, ki so ga predstavljale reakcionarne in konzervativne sile v državi.

Janko Gergolet

Sanzin poročal PSI o dramatičnem položaju v splošni bolnišnici

Pod predsedstvom tajnika Del Be-na se je sestel pokrajinski odbor PSI, kateremu je odv. Peter Sanzin, predsednik upravnega sveta splošne bolnišnice v Gorici, poročal o kritič-nem finančnem položaju v tej usta-novi.

Ker se je zaradi nelikvidnosti po-ložaj v zadnjem času sila zaostri-l ter zavzel naravnost dramatične obli-ke, se bodo obrnili na pristojne ob-lasti, stranka pa bo s položajem v bolnišnici seznanila najširšo javnost.

Sprito tako resnih težav je za so-cialiste nujna odprava sedanjega si-stema bolniških blagajen ter izvedba tiste zdravstvene reforme, za katero

je ob ustanovitvi kmečke bolniške blagajne pred 19 leti bilo v Dober-dobu zavarovanih 360 kmetov.

Splošna socialna oskrba nepo-srednih obdelovalcev se iz leta v leto počasi, a vendarle boljša. V začetku je morala bolniška bla-gajna plačevati tudi porode, medtem ko je kasneje to breme prevzela najprej pokrajina, potem pa dežela. Kot smo že omenili, izplačuje de-želna uprava zadnja leta stroške tu-di za vzornostna zdravila. Med za-dnjimi pridobitvami pa je tudi spo-polnitev zdravstvenih služb z vključitvijo popravila zob, namestit-ve slušnih in vidnih naprav itd.

Janko Gergolet

Občni zbor ŠD «Sovodnje»

Športno društvo «Sovodnje» bo ime-lo v četrtek, 24. oktobra, ob 20.30 v sovođenskem Kulturnem domu letni občni zbor.

Dnevni red predvideva predsedniš-ko poročilo o poteku in uspehih pre-tekle sezone, tajniško poročilo in bla-gajniško poročilo. Sledila bo razreši-ca staremu odboru, volitev novega odbora ter razno.

Ob smrti SOLKANCA AVGUSTA JUGA

Velika množica prijateljev in znancev je spremlila k zadnjemu počitku na solkanskem pokopališče pokojnega Avgusta Juga. Bil je kre-menitega značaja in zelo razgledan, zato je bil zelo priljubljen pri do-mačinih in pri upokojenih, ki so radi sprejemali njegove dobre na-svete. Kot tajnik je 10 let vodil društvo upokojencev Nova Gorica in so ga šteli med svoje častne člane.

Rojen je bil v Solkanu 1896, leta in se je izučil za ključavničarja, toda vojna ga je še nedorazlega mladeniča potegnila v krvav vrtinec po obsežnih planjavah Galicije ter tudi hudo prizadela družino, ko je brata Ljupeta in Tinčeta ubila med oranjem na polju letalska bomba. Med spopadi velikih armad se je kmalu znašel v ruskem ujetništvu. Tu ga je zajela oktobrska re-volucija 1917, v katero se je zaple-tel z vso mladeniško zagnanostjo. Nove ideje, ki jih je sprejemal s pravo naslado, so mu bile svete in vodilo za vse življenje. Po vrnitvi ob koncu vojne domov se je zanje ogreval in širil med svoje rojake. Kratka zaposlitev kot ključavničar mu ni mogla nuditi možnosti, da bi si ustvaril svoj dom z mirnim dru-žinskim življenjem.

Fašistični val nasilja nad primor-skimi Slovenci je tudi njega prizad-el z vso krutostjo. Leta 1926 so takorekoč šez nač izgnili iz doma-čih krajev Primorske tisoči sloven-skih železničarjev. Nič se ni bri-gal zanje, nihče ni poznal in ob-čutil njihovega gorja. Bili so pre-

pušeni brezobzirnemu nasilju. Mno-gi so bili odpušteni s majhno od-pravnino in so se znašli na cesti, a na stotine jih je bilo upokojenih s premahnjo pokopino, da bi mogli živeti. Tisoči pa so bili premešeni iz svojih domačih krajev in raztre-seni po vse krajev Apeninskega po-losotoka. Vse delovna mesta železničar-jev na Primorskem so v mnogo več-ji številu zasedli italijanski železni-čarji, da bi spremljali etnično sta-tno v deželi. Za slovensko manjšino pod Italijo so bile tedanje preme-stitve železničarjev in drugih pokli-cev hud udarec.

Tudi Avgust Jug je moral v svo-jem 30. letu zapustiti svoj rojstni kraj leta 1926. Najprej je živel v Riminiju, več let pa v Veroni. Povsod je srečaval svoje rojake, ki so hrepeli po vrnitvi v rojstne kra-je. Tudi Jugova edina želja je bila vrnitev. Želja pa se mu je izpolni-la šele po 22 letih boleznega ča-kanja. Ostal je nespremenjen, isti značajni mož. Ni zatajil svojega je-zikla in svoje narodnosti ter trden ostal v svojih idejah. V tujini sta se rodila in dorasla hčerka Ana-marija in sin Vladimir, toda ohrani-la sta slovenski jezik in narodno zavest. Hčerko, ki je bila v pred-zadnjem razredu italijanskega učiteljskega v Veroni, je Jug poslal 1945. leta na novo ustanovljeno slovensko učiteljsko v Gorico, da je zaklju-čila zadnji letnik in maturo v slo-venskem jeziku. Vladimir, ki je dorasel za šolo, je vpisal v šol. leto 1946-47 v prvi razred osnovne šole v Solkanu. Žena Ivanka je pri-šla za otrokoma naslednje leto. On sam pa je trdovrtno vztrajal. Če prav je z gnevom prenašal brez-končno birokratsko zavlačevanje, na uredeval vseh potrebnih dokumen-tov. Zato se je lahko vrnil šele leta 1948. Imel je v Veroni kot specia-liziran delavec prvega razreda bol-še življenjske pogoje in boljše ugo-dnosti, kakor bi jih dobil ob vrnit-vi, toda ljubezen do domačih kra-jev in ljudi ter želja pomagati pri obnovi opustošene domovine sta bili močnejši od ponujenih dobrot.

Ob kapitulaciji Italije 1943, leta se je takoj pridružil odporniški gibanju. S svojimi somišljeniki žele-zničarji je ustanovil tajni komite, ki je v vsakem primeru spretno ma-nevriral in ukrepal ter nudil parti-zanom takojšnjo pomoč, kjer je bi-lo potrebno. Po vojni je bil odliko-van in prejel denarno nagrado od deželnega poveljstva prostovoljcev za osvoboditev v Veroni.

Trajno bo živel med nami le spomin nate, dragi Avgust, in naj Te slovenska zemlja sprejme s ti-sto ljubeznijo, kakor si jo Ti srčno ljubil.

T. R.

se je PSI vedno boril z vso odloč-nostjo ter se znal pred zidom, ki so ga predstavljale reakcionarne in konzervativne sile v državi.

Priznanja delavcem zaradi zvestobe na delu

Zavod za socialno skrbstvo sporo-ča, da bo tudi 1. 1975, ob priložnosti 1. maja, priznala dela, deželni inspekto-rat za delo podelil posebno priznanje, «zvezdo», delavcem zaradi zvestobe.

Zavod nadalje obvešča sindikalne or-ganizacije, vodstva obratov in druge organizacije, ki nameravajo nagra-diti delavce zaradi njihove zvestobe na delu, naj imena zaslužnih uslužbe-ncev javijo na urad deželnega inspek-torata za delo, Ulica sv. Frančiška 27. To bodo lahko storili najkasneje do 31. decembra letos. Za podrobnej-šo pojasnila se je treba obrniti na urad pokrajinskega inspektorata za delo v Gorici, Ulica Vittorio Veneto 14.

Občni zbor ŠD «Sovodnje»

Športno društvo «Sovodnje» bo ime-lo v četrtek, 24. oktobra, ob 20.30 v sovođenskem Kulturnem domu letni občni zbor.

Dnevni red predvideva predsedniš-ko poročilo o poteku in uspehih pre-tekle sezone, tajniško poročilo in bla-gajniško poročilo. Sledila bo razreši-ca staremu odboru, volitev novega odbora ter razno.

Ob smrti SOLKANCA AVGUSTA JUGA

Velika množica prijateljev in znancev je spremlila k zadnjemu počitku na solkanskem pokopališče pokojnega Avgusta Juga. Bil je kre-menitega značaja in zelo razgledan, zato je bil zelo priljubljen pri do-mačinih in pri upokojenih, ki so radi sprejemali njegove dobre na-svete. Kot tajnik je 10 let vodil društvo upokojencev Nova Gorica in so ga šteli med svoje častne člane.

Rojen je bil v Solkanu 1896, leta in se je izučil za ključavničarja, toda vojna ga je še nedorazlega mladeniča potegnila v krvav vrtinec po obsežnih planjavah Galicije ter tudi hudo prizadela družino, ko je brata Ljupeta in Tinčeta ubila med oranjem na polju letalska bomba. Med spopadi velikih armad se je kmalu znašel v ruskem ujetništvu. Tu ga je zajela oktobrska re-volucija 1917, v katero se je zaple-tel z vso mladeniško zagnanostjo. Nove ideje, ki jih je sprejemal s pravo naslado, so mu bile svete in vodilo za vse življenje. Po vrnitvi ob koncu vojne domov se je zanje ogreval in širil med svoje rojake. Kratka zaposlitev kot ključavničar mu ni mogla nuditi možnosti, da bi si ustvaril svoj dom z mirnim dru-žinskim življenjem.

Fašistični val nasilja nad primor-skimi Slovenci je tudi njega prizad-el z vso krutostjo. Leta 1926 so takorekoč šez nač izgnili iz doma-čih krajev Primorske tisoči sloven-skih železničarjev. Nič se ni bri-gal zanje, nihče ni poznal in ob-čutil njihovega gorja. Bili so pre-

pušeni brezobzirnemu nasilju. Mno-gi so bili odpušteni s majhno od-pravnino in so se znašli na cesti, a na stotine jih je bilo upokojenih s premahnjo pokopino, da bi mogli živeti. Tisoči pa so bili premešeni iz svojih domačih krajev in raztre-seni po vse krajev Apeninskega po-losotoka. Vse delovna mesta železničar-jev na Primorskem so v mnogo več-ji številu zasedli italijanski železni-čarji, da bi spremljali etnično sta-tno v deželi. Za slovensko manjšino pod Italijo so bile tedanje preme-stitve železničarjev in drugih pokli-cev hud udarec.

Tudi Avgust Jug je moral v svo-jem 30. letu zapustiti svoj rojstni kraj leta 1926. Najprej je živel v Riminiju, več let pa v Veroni. Povsod je srečaval svoje rojake, ki so hrepeli po vrnitvi v rojstne kra-je. Tudi Jugova edina želja je bila vrnitev. Želja pa se mu je izpolni-la šele po 22 letih boleznega ča-kanja. Ostal je nespremenjen, isti značajni mož. Ni zatajil svojega je-zikla in svoje narodnosti ter trden ostal v svojih idejah. V tujini sta se rodila in dorasla hčerka Ana-marija in sin Vladimir, toda ohrani-la sta slovenski jezik in narodno zavest. Hčerko, ki je bila v pred-zadnjem razredu italijanskega učiteljskega v Veroni, je Jug poslal 1945. leta na novo ustanovljeno slovensko učiteljsko v Gorico, da je zaklju-čila zadnji letnik in maturo v slo-venskem jeziku. Vladimir, ki je dorasel za šolo, je vpisal v šol. leto 1946-47 v prvi razred osnovne šole v Solkanu. Žena Ivanka je pri-šla za otrokoma naslednje leto. On sam pa je trdovrtno vztrajal. Če prav je z gnevom prenašal brez-končno birokratsko zavlačevanje, na uredeval vseh potrebnih dokumen-tov. Zato se je lahko vrnil šele leta 1948. Imel je v Veroni kot specia-liziran delavec prvega razreda bol-še življenjske pogoje in boljše ugo-dnosti, kakor bi jih dobil ob vrnit-vi, toda ljubezen do domačih kra-jev in ljudi ter želja pomagati pri obnovi opustošene domovine sta bili močnejši od ponujenih dobrot.

Ob kapitulaciji Italije 1943, leta se je takoj pridružil odporniški gibanju. S svojimi somišljeniki žele-zničarji je ustanovil tajni komite, ki je v vsakem primeru spretno ma-nevriral in ukrepal ter nudil parti-zanom takojšnjo pomoč, kjer je bi-lo potrebno. Po vojni je bil odliko-van in prejel denarno nagrado od deželnega poveljstva prostovoljcev za osvoboditev v Veroni.

Trajno bo živel med nami le spomin nate, dragi Avgust, in naj Te slovenska zemlja sprejme s ti-sto ljubeznijo, kakor si jo Ti srčno ljubil.

T. R.

Ob smrti SOLKANCA AVGUSTA JUGA

Velika množica prijateljev in znancev je spremlila k zadnjemu počitku na solkanskem pokopališče pokojnega Avgusta Juga. Bil je kre-menitega značaja in zelo razgledan, zato je bil zelo priljubljen pri do-mačinih in pri upokojenih, ki so radi sprejemali njegove dobre na-svete. Kot tajnik je 10 let vodil društvo upokojencev Nova Gorica in so ga šteli med svoje častne člane

JASER ARAFAT:
Neizpodbitna
je naša pravica
do oboroženega boja

«V zadnjem četrtnem stoletju smo preživeli štiri težke vojne, dejansko pa se nahajamo v stalnem vojnem stanju, ki nam ne dovoljuje, da bi odložili orožje. Toda zdaj smo stopili v takšno obdobje, ko se začnejo predvsem akcije diplomacije in politike. Zato obstajajo ugodišnji posojili in mi s to možnostjo tudi računamo, vendar se ne odpovedujemo pravici do oboroženega boja.»

Te besede je izrekel voditelj Palestinskega osvobodilnega gibanja Jaser Arafat dopisniku budimpeštanskega časopisa «Nepszabadság», izjavivši obenem, da se njegova delegacija že nahaja na poti v New York zaradi sodelovanja v razpravi o palestinskem vprašanju v Generalni skupščini. Delegacija bo na poti prispela en dan pred začetkom debate o tem vprašanju.

«To priložnost bomo izkoristili, da pred vsem svetom spregovorimo o žalostni zgodbi našega naroda in opozorimo članice OZN na nevarnost, ki grozi, če bi se palestinsko vprašanje ne rešilo». Je dejal Arafat, dopolniviši to s pojasnilom, da predstavljajo palestinsko vprašanje mnogo več kot pa samo vprašanje beguncem in meje. Palestinski voditelj je pojasnil, da je cilj njegovega gibanja vzpostavitev palestinske oblasti na tistih področjih, s katerih bi se Izrael imel umakniti, a to so desna obala Jordana in področje Gaze. To bi bil, seveda, prvi korak, kateremu bi sledila ustanovitve demokratične palestinske države, kjer bi v miru živeli vsi narodi teh področij.

Ob tej priložnosti je Arafat še izjavil, da je pripravljen na kompromis z Jordanijo, da pa je ozadje jordanjskega stališča zapleteno. V pogojih družbene ureditve in spretnosti nobene zveze s svobodo ter interesi jordanjskega ljudstva, omenjeno stališče jordanjskega režima, ki vsekakor ni razum v imenu ljudstva, tudi v pogledu palestinskega vprašanja, ki naj bi bilo stvar vseh Arabcev, ne more biti drugače kot zapleteno.

«Sodeloval sem že v takih akcijah, kjer je moje enote z ene strani tolko izraelsko, z druge jordanjsko topništvo», je pojasnil Arafat.

Jaser Arafat je obenem od svoje strani in od strani palestinskega vodstva obsodil teroristične akcije. «Druge stvari pa je, po drugi strani, borba proti Izraelu na zasledenih področjih, ki jo tu vodimo in ki ohranja borbeno moč našega gibanja», je zaključil palestinski voditelj.

Vsearabsko napredno gibanje in boj palestinskega ljudstva za svoje pravice in svobodo so zgodovinska stvarnost, ki je treba o njej resno voditi račune. Kdor bi s tem v zvezi hotel vtikati glavo v pesek in tega ne vedeti, si s tem zagotovo zapravlja svoje lastne razgovorne perspektive.

Pradavni fosili
v Mehiki

Na mehiški obali, dolgi 530 km, so na več krajih našli fosile, stare 60 milijonov let. Sodi, da je bilo takrat na območju sedanje Mehike morje, ki je povezovalo Pacifik in Karibsko morje. Po nekaterih drugih najdbah sklepajo, da so se prvi ljudje pojavili na severnoameriški celinici pred kakimi 100.000 leti.

Horoskop

OVEN (od 21.3. do 20.4.) Pre-naglo se navdušite in pre-naglo izgubite voljo. Skušajte razčistiti vsa dvomljiva vprašanja.

BIK (od 21.4. do 20.5.) Če svojih uspehov ne boste obehali na veliki zvon, bo za vas veliko bolje. Nova in trajna pozornost.

BLIZNACI (od 21.5. do 21.6.) Danes delo je organizirajte, jutri bo šlo lažje. Poudarili se boste skrajno osamljenega.

RAK (od 22.6. do 22.7.) Od poslovnih tovarišev zahtevate tudi to, do česar nimate pravice. Preveč ste občestni.

LEV (od 23.7. do 22.8.) Če se ukvarjate s trgovino, izkoristite priložnost. V čustvenih zadevah vse kot po navadi.

DEVICA (od 23.8. do 22.9.) V poslovnih zadevah bo nekaj narobe. Ne zaupajte preveč ljudem, ki jih ne poznate.

TEHTNICA (od 23.9. do 22.10.) Neko delo, ki vam je pri srcu, se bo dobro izteklo. Preveč ste navezani na nekoga, da bi ga zapustili.

SKORPIJON (od 23.10. do 21.11.) V poslovnih zadevah nekaj novega, celo nepričakovane. Prijetno razpoloženje v družini in v družbi.

STRELEC (od 22.11. do 20.12.) Raje se lotite organizacijskih priprav, kot pa drobnega dela. Skušajte biti do svojcev bolj prizanesljivi.

KOZOROG (od 21.12. do 20.1.) Danes bo na vrsti naporno delo, ki pa ga morate opraviti. Popustljivi boste, hkrati pa nerazumni.

VODNAR (od 21.1. do 19.2.) Vsestransko primerno razpoloženje za poslovne podvige. Verjetno boste morali na pot.

RIBI (od 20.2. do 20.3.) Reševati boste morali neko finančno zadevo, ki ni preveč lahka. Preveč ste napadali. Tudi v družini.

OB 30. OBLETNICI OSVOBODITVE JUŽNE DALMACIJE

JUNAŠKA SMRT PILOTOV
A. POPOVA IN S. VOUKA

Ustanovitev prvih partizanskih letalskih eskadrilj - Partizanski piloti v spopadu s sovražnimi kolonami - Nad mestecem Skonom in vasi Doli sta za svobodo darovala svoji življenji major Arkadije Popov in rojak iz Divače poročnik Stane Vouk

Poročnik Stanislav Vouk, pilot, padel 20. oktobra 1944 v vasi Doli, v Dalmaciji

Na letališču v Benini (Bengazi, Libija, Afrika) se je začelo maja 1944 porajati novo jugoslovansko letalstvo.

V sodelovanju in z materialno pomočjo britanskega RAF (Royal Air Forces - Kraljevske zračne sile) sta bili v Benini formirani dve eskadrilji, ki sta bili vpisani v RAF kot «352» in «351» (Yugoslav) Squadron RAF, oziroma «Prva» in «Druga lovška eskadrilja».

Prva lovška eskadrilja (352 Squadron) je imela v svojem sestavu 16 lovskih letal spitfire, ki so nosila po dve 100-kilogramski bombi, medtem ko je Druga (351) eskadrilja imela 16 letal hurricane, ki so bila oborožena z osmimi raketa po 27 kg. Rakete so bile tedaj še precej novo orožje. Tu bi se omenil, da naziv «eskadrija» ni bil povsem pravičen. Eskadrilje so imele navadno 6 do 8 letal. Ti «squadrone» s šestnajstimi letali so bili razdeljeni v dva «flighta» (flajta), vsak po osem letal. Naši so to imenovali «oddelenje» in sicer «A» in «B oddelenje». Ne samo število letal, temveč tudi številčno stanje moštva (250 ljudi) in eskadriljske opreme je najmanj za dvakrat preseglo navadne eskadrilje.

Moštvo za te nove enote se je zbiralo iz treh virov. Prvič iz pripadnikov prejšnjega jugoslovanskega letalstva, ki so se pred prihodom v Afriko borili kot partizani v raznih krajih Jugoslavije. Tem so se pridružili tudi številni primorski Slovenci in Istrani, ki so služili v italijanskem letalstvu. Med temi je bilo tudi precej Italijanov. Spominimo se samo italijanskega pilota Luigija Rugija, ki je umrl na otoku Visu zaradi eksplozije lastne bombe. V drugem zelo pomembnem viru so se nahajali tisti jugoslovanski letalci, ki so na razne načine pribežali med aprilsko vojno in po njej iz Jugoslavije k zaveznikom in so do vstopa v nove jugoslovanske eskadrilje službovali v RAF. In tretji so dopolnjevali število moštva v letalskih enotah primorski Slovenci in Istrani, ki so bili v zavezniškem ujetništvu in ki so se prostovoljno javili za letalstvo.

Po končanem urjenju v Afriki sta se eskadrilji preselili najprej v Italijo, na letališče Canne, nato pa na letališče na otoku Visu. Prvo vojno akcijo je izvršila Prva eskadrilja 18. avgusta 1944. Druga eskadrilja pa je prvič poletela nad sovražnika 13. oktobra 1944. V zgodnji jeseni 1944 se je začelo poveljstvo nemške 389. letalske divizije pripravljati na umik iz okupiranih krajev južne Dalmacije. Tej diviziji, ki je bila v začetku oktobra na položajih od Dubrovnika proti Metkoviću, se je priključila še številna nemška motorizacija, ki se je umikala iz Boke Kotorske, Črne gore in še od drugje. Vse te enote so imele na razpolago za umik eno samo čisto, ker so vse druge prehode imele v svojih rokah partizani. Na tej edini komunikaciji se je nahajala v času letalskih napadov — dva taka bomo opisali — glavina 389. divizije, in to na območju od mesteca Slano preko Stana, Ošlja do Vukovega klanca. V teh borbah za osvoboditev južne Dalmacije je sodelovalo zavezniško letalstvo.

V tem borbah je padel 16. oktobra, zadet od protiletalskega ognja, major Arkadije Popov, komandir B oddelka Prve eskadrilje. Bil je vodja štirih letal spitfire, ki so bombardirali močno utrjen Ston. Nato si je ta četverica ogledovala cesto od Dubrovnika proti Metkoviću. Nizka in gosta oblaknost jih je ovirala pri njihovi nalogi. Bili so prisiljeni leteti na višini izpod 300 metrov. Nad naseljem Slano so prišli nenadoma v močan protiletalski ogenj. Popov je bil tu zadet. Njegovi spremljevalci niso videli, kam je padel, na zemljo ali v morje. Po vojni se je zvedelo, da je Popovo letalo padlo v morje.

Popov se je rodil 1. 1907 v Rusiji. Leta 1919 je prišel z drugimi emigranti iz Rusije v Jugoslavijo. Po končani Pomorski vojni akademiji v Dubrovniku je bil pilot v pomorskem letalstvu biv. Jugoslavije. Zaradi njegovega naprednega prepričanja so ga leta 1939 odpustili iz mornarice. Po razpadu Jugoslavije v aprilski vojni se je javil v letalstvo NDH (Nezavisna država Hrvatska) in prostovoljno je odšel na nemško-kozijske bojišče z namenom, da bi pobegnil na sovjetsko stran. Nekdo ga je izdal, nakar so ga imeli

6 mesecev zaprtega nekje blizu Berlina. Ker mu niso mogli ničesar dokazati, so ga Nemci predali ustaški policiji. Ustaši so ga v Zagrebu strahovito mučili, celo v mrliško krsto so ga zabili, rekoč mu, da ga bodo živega zakopali, če ne bo priznal, česar so ga obtožili. Toda Popov je molčal. Izpustili so ga, bil je zopet na letališču. Oktobra 1943 je izkoristil neko priložnost in preletel z letalom breguet v Italijo, kjer se je vključil v NOV (po pri-povedovanju Popova piscu tega članka).

Za Drugo eskadriljo je bil podobno usoden dan 20. oktober. Naloga za operacijo št. 2/Viz je dne 20. oktobra se je glasila: «Napasti z raketa mi sovražno kolono na cesti Slano - Rušine s štirimi letali hurricane. Vodja skupine bo podporočnik Stane Vouk. To skupino bosta spremljali dve letali spitfire, ki bosta z bombami napadli Slano».

Letala so poletela z Visa ob 14.40. Poročilo, ki so ga podali piloti po vrnitvi v bazo, pravi, da sta letali spitfire odvrgli bombi nad Slanom. Nadaljevali so polet in opazili sovražno kolono, ki se je umikala proti Metkoviću. Letala so štirinast napadla. En pettonski kamion je eksplodiral, ni pa bilo mogoče ugotoviti drugih sovražnih izgub zaradi zelo intenzivne in točne protiletalske obrambe, ki je naša letala prisilila, da so se takoj po izstrelitvi raket umaknili. Pri zadnjem napadu je bil sestreljen vodja formacije podporočnik Vouk.

Zvečer tega dne so v letalski bazi na Visu ob splošni žalosti črtali iz seznama Druge eskadrilje komandirja B oddelka Stane Vouka in njegovo letalo. Stanislav Vouk se je rodil 29. septembra 1911 v Divači, kjer je bil njegov oče uslužben pri železnici. Ko so začele fašistične oblasti na prvi svetovni vojni premeščati naše ljudi v notranjost Italije, se je Voukova rodina preselila v Jugoslavijo. Stane se je kot mlad odločil za letalstvo. Ob začetku vojne najdemo podporočnika Vouka v letalskem centru v Beli crkvi. Od aprila do novembra 1941 je bil Stane v nemškem ujetništvu, nato v Italijanskem do kapitulacije Italije, ko je stopil v NOVJ.

S skupino 13 letalcev se je po dal 18. januarja 1944 iz Slovenije preko Like v Bosno. Do julija je bil na raznih letališčih na osvobodjenem ozemlju. Proti koncu julija 1944 je prišel preko Barja na letališče Benina, kjer so prav tedaj formirali novo jugoslovansko letalstvo. Postal je komandir B oddelka II. eskadrilje. Posmrtno je napredoval v čin poročnika in odlikovan z Redom partizanske zvezde II. st.

Po vojni se je zvedelo, da je padlo Voukovo letalo tik ob vasi Doli (Ston, Dubrovnik) in da je pokopan na tamkajšnjem pokopališču.

Dodali bomo še izveček iz obširnega članka, ki ga je objavil VUS (Vjesnik u srijedu, Zagreb) z dne 4. septembra in 9. oktobra t. l. po naslovu «Neustrašni masevalec pete ofenzive». Tako je Popov poimenoval svoje letalo. Kmalu po končani vojni so se pojavili v Doli trije Britanci, verjetno pripadniki RAF, ki so postavili na grobu S. Vouka spominski ploščo z napisom «Pilot officer S. Vouk — 20th October 1944». S takimi spominskimi ploščami so se Britanci oddolžili vsem pripadnikom RAF, za katere so zvedeli, kje so padli. Kasneje po vojni so letalske oblasti postavile v središču naselja Doli spomenik, ki predstavlja letalsko krilo — enake spomenike so postavili vsem padlim letalcem — na katerem piše: «Tukaj je v borbah za izgon sovražnika z Jadranske obale padel 16. oktobra 1944 komandir eskadrilje Arkadije Popov». Sprašujemo se: zakaj so Britanci postavili spomenik Vouku in ne tudi Popovu, in kako je mogoče, da so naše letalske oblasti postavile spomenik samo Popovu in ne tudi Vouku?

Dalje je v članku omenjeno, da so nekateri vaščani, ki so bili leta 1944 prisotni pri padu letala izjavili, da se dobro spominjajo obraza mrtvega pilota. Ko so tem ljudem pokazali fotografske posnetke Popova in Vouka, so se strinjali, da je v Doli pokopan Popov in ne Vouk. Toda taka pričevanja po tridesetih letih so zelo dvomljiva.

Bil je srečen slučaj, da je eden od vaščanov pobral letalo iz razbitin letala kovinast okvir, katerega je do danes ohranil. Ta okvir je del pilotske kabine sestreljenega letala. Na podlagi okvira je Muzej vojnega letalstva v Zemunu, kjer sta razstavljeni kot eksponata dve kompletni letali spitfire in hurricane, neizpodbitno ugotovili, da je padlo v Doli letalo hurricane, s katerim je letel Vouk. Isto ugotovitev so prejel tudi iz nekega muzeja vojnega letalstva v Anziji.

S tem je končno dokazano, da je Stane Vouk pokopan v grobu, nad katerim stoji njemu posvečena spominska plošča.

Za iskanje in dvigvanje na dnu morja že 30 let ležečega letala spitfire je pokazal velika zanimanja Muzej letalstva in ker se bo vse to odvijalo pod pokroviteljstvom VUS, je pričakovati, da bo

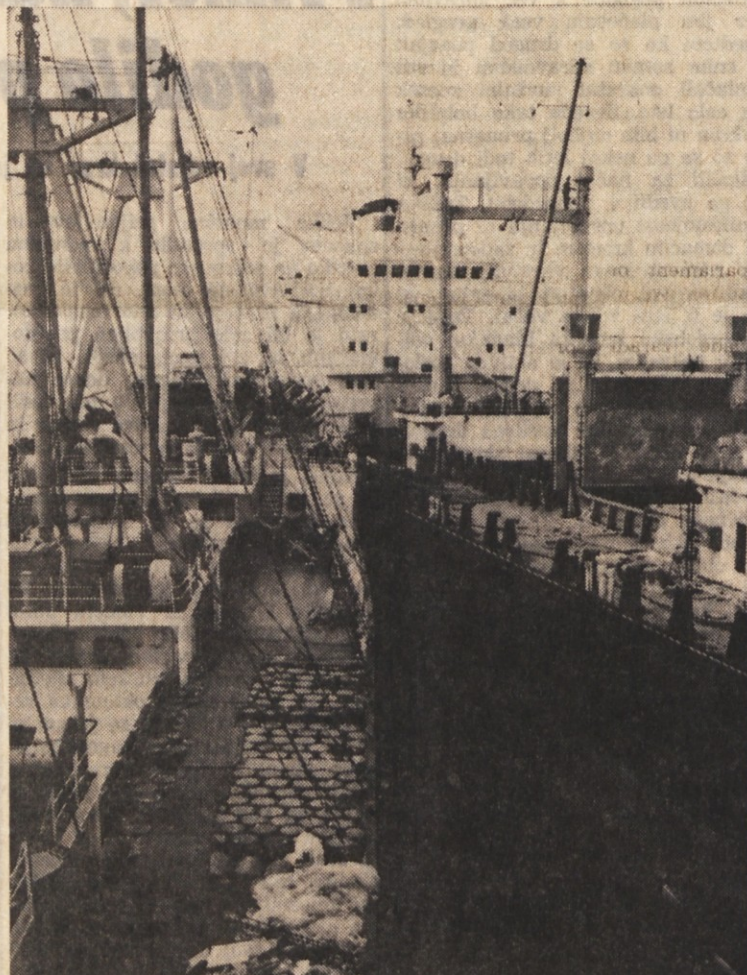
Major Arkadije Popov, pilot, padel 16. X. 1944 pri vasi Slano, v Dalmaciji

dejansko v kratkem tudi do tega prišlo. Ribiči iz Doli vztrajujejo, da vedo za kraj, kjer je letalo potopljeno, saj se jim tam vedno zatikajo trnki in ribiške mreže.

Toliko iz članka «Neustrašni masevalec pete ofenzive».

Dodali bi še ob koncu, da nam je Braničev Majcen, bivši pilot Druge eskadrilje, ki je po smrti Vouka prevzel dolžnost komandirja «B oddelka», dal na vpogled «Eskadrijski list Druge eskadrilje» za meseca april - maj 1945. V tem listu opisuje pilot iste eskadrilje, N. Vlahov, njihovo življenje in med drugim navaja:

«Spominjam se dobro 13. oktobra, bil je petek, ko je prišel med nas tovariš Vouk in je ves zasopel, rdečih lic navdušeno vzkliknil: «Tovariši, prešli smo nalogo za prvo vojno akcijo!» Mi nile je komaj teden dni in Stane se je podal na svojo zadnjo akcijo. Rafael Perhauc

Ladja Brežice sodi med najmodernejše plovne objekte podjetja

ZAHVALJUJOČ ČLOVEKU
MNOGE ŽIVALI IZUMRAJO

Kdor potrebuje nosoroga, naj si ga brž preskrbi, kajti ta živalka zvrst bo kmalu izumrla. Junjska številka «Selezione dal Reader's Digest» zagotavlja, da je na otoku Javi, kjer je bilo nekdanje nič kot liko azijskih nosorogov, zdaj le še kakih 20 takih živali, a te bo mogoče rešiti le s takojšnjimi dragoceni ukrepi pristojnih oblasti. Polozaj afriških nosorogov ni menda nič boljši.

Ljubitelji živali in ekoloških izvedencev pa ne vzmirjajo samo nagle redčenje nosorogov, tem večinastih štirinorogov, ki bivajo na močvirnatih tleh in ob vodnih tokovih. Kar nad 1.000 vrst živali in 20 tisoč rastlinskih sort je namreč danes v nevarnosti, da povsem izginejo! Polarni medved, modri kit, rdeči volk, orangutan, orjaska želva, morski orel (evropski), kafilornjski kondor in nekatere druge divje živali bodo kaj kmalu našle mesto v muzejih, v naravi jih ne bo več.

V Indiji so med zadnjimi popisi našli le 1.800 tigrov, a v začetku tega stoletja jih je bilo nad 40.000. Kar jih je še ostalo, se imajo zahvaliti mednarodni organizaciji World Wildlife Fund (WWF), ki jih je s posredovanjem pri indijskih oblasteh rešila uničenja. Enako velja za skromno številko preživelih arabskih antilop — niso to sicer pristne antilope, vendar sodo v rod teh živali in so zelo lepe. Tri so ulovili, a eno dobili od londonskega živalskega vrta, nato pa vse tri naselili v Arizoni, kjer je podnebje in splošno okolje za njih dokaj prikladno.

—sg

OB 20-LETNICI SPOŠNE PLOVBE

Veliki uspehi
piranskega podjetja
in njegovi načrti

Jubilej edinega slovenskega ladjarskega podjetja je vsekakor dogodek, ki gre mimo običajnih registracij takih ali drugačnih obletnic. Splošna plovba je namreč v dvajsetih letih uresničevala in uresničila stoletja trajajoče težnje Slovencev po lastnem pomorskem gospodarstvu. Zdi se tu, s svojimi uspehi, težavami in tudi z novimi načrti. O tem sta se pogovarjala naš sodelavec in direktor podjetja Viljem Vovk.

Najprej me zanima, kako je pravzaprav prišlo do zamisli, da ustanovimo na slovenski obali tako podjetje pomorskega gospodarstva in kako ste začeli?

Sklep o ustanovitvi pomorskega podjetja VAL (predhodnika današnje Splošne plobe) so sprejeli na seji takratnega okrajnega ljudskega odbora v januarju 1954. Zamisel pa je sededa stoletja tiela v slohernem slovenskem pomorščaku, ki je pil in delal na ladjah tujih pomorskih družb. Glede začeta pa naj povem, da je bil zelo skromen. Imeli smo samo eno ladjado SIROB (525 DWT), ki je plula še pod kostarsko zastavo in smo jo pozneje preimenovali v Martin Krgan. Skromen začetek torej, toda za nas je ogromno pomnil, saj je bil to zamelek prvega slovenskega ladjearja.

Mi lahko navedete najpomembnejše etape v razvoju vašega podjetja, oziroma katerim dejavnim kom prispejate, da je Splošna plovba danes po svojem pomenu presega slovenski in jugoslovanski okvir in se uspešno vključuje tudi v mednarodni pomorsko - gospodarski prostor?

Prva Lapa je bila nabava že omenjenega Martina Krgana, po zneženju pa smo nabavili Gorenjski in Rog in se nekako na trgu že pojavili kot manjši ladjar. V drugi etapi smo po decentralizaciji Jugolinije kupili nekaj starih ladij in se začeli pojavljati domala v vseh morjih sveta. Tretja etapa obsega nakup linjskih ladij in začel linjske plobe v Severno Ameriko in okoli sveta. V četrti etapi smo modernizirali stare ladi-

je tako v prosti plovi kot na linijah, medtem ko predstavljajo peto etapo odprtje nove linije za prevoz eksotičnega lesa iz Afrike na Sredozemsko morje in Jadran. Znano je, da vas že nekaj let pestijo tako imenovane neresne na sistemski vprašanja, predvsem kar zadeva nakup ladij in fluktuacijo delovne sile. Se bo po vašem mnenju glede na trenutno situacijo kmalu obrnilo na bolje?

Največji problem je vsekakor, kako priti do ladjearja. V domačih ladjearnicah ni prostora, za nakup ladij v tujini pa je treba plačati visoke davke (10 odstotkov od vrednosti ladje). Stvar odgovornih dejavnikov bo, da to vprašanje kar najhitreje rešijo, hkrati pa je treba preučiti tudi vprašanje družbenih davkov v podjetjih pomorskega gospodarstva. Ta panoga je pri nas šele v razvoju in bi jo bilo zato treba temu primerno tudi obravnavati. Glede fluktuacije delovne sile, pa bi priporočil, da pomorski kadri odhajajo na tuje ladje zaradi boljšega zaslužka. Pri tem pa pozabljamo na razliko med bruto plačami zunanji in neto plačami doma, na velike stroške, ki smo jih uložili za šolanje teh kadrov za stanovanj in t. d. Menim pa, da bi lahko ta problem s skupnimi napori rešili.

Podjetje pripravlja tudi perspektivni plan. Mi lahko navedete nekaj glavnih značilnosti te vizije?

Osnova perspektivnega plana je pač, da moramo povečati ladjearje. To pa je seveda odvisno od sredstev in od rešitve problemov, o katerih sem že prej govoril. V načrtu imamo nabavo številnih linjskih ladij z nosilnostjo okrog 15 tisoč DWT, nadalje dve ladji za razsute tovore (po 70 tisoč DWT) in dve ladji po 16 tisoč DWT za prevoz eksotičnega lesa. V načrtu so tudi tankerji za prevoz surove nafte za predvideno rafinerijo Sernin v Kopru.

Za konec še nekaj o samoupravnih strukturah. Dejavnost podjetja je namreč zelo specifična in je bilo temu primerno, ubrati dokaj svoja pota?

Naše podjetje deluje kot organizacija združenega dela, ima delavski svet, upravni odbor in komisije delavskega sveta za posamezna področja. Specifičnost, ki nas loči od drugih podjetij, pa je v tem, da ima tudi vsaka ladja svoj samoupravni organ, ki se imenuje odbor delovne enote. Vsi pomembnejši sklepi in samoupravni akti ne gredo samo skozi centralni delavski svet, ampak tudi obvezno skozi vse zore delovnih enot. Zadevno gradivo, ki je stvar daljših razprav (na primer status podjetja in podobno) dobijo ladijski kolektivi po pošti, nuje, tekoče zadeve pa rešujemo s telegrami. L. O.

Povprečno nemško dekle ima s fantom prvi znenek, ko je stara 13 let in devet mesecev, vtem ko je fant tri leta starejši, je ugotovil profesor Sigusch na osnovi ankete z mladino letnikov 1953 in 1954. Do prvega poljuba pride, ko je dekle staro 14, fant pa petnajst let. Prvo spolno izkušnjo si ona pridobi pri sedemnajstih letih, četrt leta kasneje kot njen vrstnik.

—sg

Mladi
cigarete
raje zvijajo

Čedalje več kadilcev opušta kajenje kupljenih cigaret, raje si jih zvijajo sami. Trafike prodaja manj cigar in cigaret, narašča pa povpraševanje po drobno rezanem tobaku. Kot piše neki nizozemski časopis, je prišlo do zastoja tudi v prodaji tobaka za pipo. Zlasti so se za zvijanje cigaret navdušili mladi, ker se hočejo tako razlikovati od drugih, biti bolj «osebni» tudi v pogledu cigaret.

Savna
sredstvo
pomirjenja

Če imate težave s poslovnimi partnerji, sosedci ipd., povabite jih na pomenek v savno, sve-tujejo finski zdravniki, ki so ugotovili, da parna kopel blaži agresivnost. Finci to že dalj časa vedo. Zato so poslovne pomenke in podobno prenesli iz dvoran v savne. Tu nadaljujejo z razgovori z večimi uspehi, kot pravijo.

Radio Vizija

SOBOTA, 19. OKTOBRA 1974

ITALIJANSKA TELEVIZIJA	
PRVI KANAL	
12.30	Poljudna znanost
12.55	KOMIČNI FILM:
13.25	Nore glave in Zmešnjava
13.30	Vremenska slika
13.30	DNEVNIK
17.00	Izžrebanje loterije
17.15	Program za najmlajše
17.35	«BELI KAMEN», po romanu Gunnel Linde, tretje nadaljevanje
17.35	Program za otroke
18.30	Igre za šport
18.30	Poljudna znanost:
18.55	Monografije
18.55	Sedem dni v parlamentu
19.20	Nabožna oddaja
19.30	Kronike dela in ekonomije
19.30	Vremenska slika
20.00	DNEVNIK
20.00	«TANTE SCUSE», varjetejska prireditve
20.00	Nocojšnja oddaja je posvečena dogodkom, ki se lahko pripetijo pri snemanju neke oddaje. Tako bosta Sandra Mondaini in Raimondo Vianello prikazala televizijskim gledalcem, «kaj vse se lahko zgodi pri snemanju neke oddaje». Tu pa jima bodo seveda pomagali njuni sodelavci, in sicer Massimo Giuliani, Enzo Liberti, Tonino Micheluzzi in Attilio Corsini, pevi ansambla Ricchi e Poveri, pa bodo dopolnjevali program. Kot gost nocojšnje oddaje bo nastopil pevka Gabriella Ferri
21.50	CONTRACAMPO
21.50	Passolini je vedno polemičen, od časa do časa zaneti kak škandal. Nedolgo tega je skušal dokazati, da Italijani niso več isti, da so se odpovedali vsem tradicionalnim vrednotam, da niso več ne dobri državljani ne dobri «podložniki» ne dobri kristjani, da je potrošniški kapitalizem vse izenačil: levico, desnico, fašiste, antifašiste. Eden od Passolinijevih najodločnejših nasprotnikov v tem pogledu je sociolog Franco Ferruti, ki se mu v današnjem «Contracampo» neposredno postavi po robu
22.45	DNEVNIK
DRUGI KANAL	
14.00	Ital. prvenstvo v tenisu, prenos iz Palerma
18.00	Otvoritev XIV. mednarodnega sejma navtike v Genovi
19.00	Dribbling: teniška športna oddaja
20.00	VEČERNI KONCERT
20.00	Na sporedu bodo dela Domenica Scarlattija, Ludwiga van Beethovna in Franza Liszta. Izvajala jih bo pianistka Maria Mosca
20.30	DNEVNIK
21.00	Eksperimentalni TV program: TV film z naslovom «JUTRI»
21.00	Televizijski film Domenica Raffaelea je v novi seriji eksperimentalnih filmov tretji zapovrstjo. Gre za skopo zgodbo brez velikih dogodkov, ki je obenem trda in poetična. «Doman» predstavlja stvarnost nekega nadvse zapletenega zgodovinskega in socialnega vprašanja: gre za stvarnost italijanskega Juga, z njegovo revščino in nerazvitostjo, z njegovo zgodbo večno izkoriščane zemlje, grenkobo in zavesti njenih ljudi, v zaporedju časovnega minevanja stalno razečaranih, živčih v nenehnem pričakovanju nekega čudeža, ki bi jim ob pogojih spremenjenih socialnih struktur pomagal ustvariti perspektivo bodočega boljšega življenja. Trdota revščine in mit o bodoči sreči prihajata tu do izraza v zgodbi nekega starca, živečega v revni vasi Kalabrije. Primoran pred leti emigrirati, postavi doma svojo ženo, ki je pričakovala otroka, ob svojem povratku domov izve, da mu je žena umrla in sin izgubil neznan kam. Starec spričo tega najde edini smisel življenja v stalnem pričakovanju izgubljenega sina, ki naj bi se vrnil. Edina, ki skupaj z njim v to veruje, je neka osamljena žena. Oba pa se tega upanja oklepa, da bi se res izognila stvarnosti, ki ju obkroža. Nekega dne se res vrne, toda starec ga ne prizna, ne mara ga prepoznati. Pri tem vztraja, dokler sin, naveličan dokazovanja, spet ne odide. Starec pa se spet preda pričakovanju tistega, ki naj bi prišel. Spopad med mitom in stvarnostjo je totalen
JUGOSLOVANSKA TELEVIZIJA	
9.30	10.35 in 12.00 TV V SOLI: Za vzgojitelje, Izbrana tema. Pri-dohnost se začne danes, Prvi hrvaški pisani spomeniki, Ju-rarj Dalmatinac in Šibenik, Hrvatski knjižni jezik, Književnost BiH
14.25	Nogomet: Radnički — Crvena zvezda
14.45	Fantje treh dolin
18.15	OBZORNIK
18.30	Disneyev svet
19.15	Risanka
19.30	DNEVNIK
19.50	Tedenski zunanje-politični komentar
20.00	ČLOVEK, NE JEZI SE!
20.00	(Skrita kamera)
20.30	Morda za vas, praktični nasveti
20.40	BARBARA STREISAND IN GLASBENI INSTRUMENTI
20.40	Oddaja sodi med

IZBOR IZ DELA

Črni kameradi

Tudi to je Austrija: upokojeni general Holzinger, predsednik Heimkehrerverbände (bivših avstrijskih vojni ujetnikov) ni hotel prevzeti častnega predsedstva ob 25-letnici ustanovitve združenja bivših esesovcev, Kameradschaft IV. 5. oktobra v Krki vrbi (Krumpondor) ob Vrškem jezeru. Koroska ima mimo drugega namreč tudi čast, da je zvezni sedež te črne bratovščine. Stari general očitno ni smatral za ustrezno, da bi svojo vojaško preteklost enačil s Hitlerjevo elito.

Zato pa je krumpondorški župan Waldhauser, izvoljen na listi ljudske stranke, brez pomisleka sprejel pokroviteljstvo in pozdravil petsto kameradov iz cele Avstrije, pa tudi zastopstva iz Zveze republik in nekaterih drugih evropskih držav kot sponzorov stremeljenj za združenje Evrope.

Zakaj ne? Kljub sodbi iz Nürnberg, ki proglasa SS za zločinsko formacijo, kljub določilom državne pogodbe, ki v Avstriji prepoveduje nacistične organizacije in tako naprej, obstaja v Avstriji Kameradschaft IV še petindvajset let. »Kameradschaft IV se je zmeraj izrekala za demokratična načela in za republiko Avstrijo... Ljubzen in zvestoba domovini... pa tudi sočutje za majorjem Walterjem Rederjem, po nedolžnem življenjskem zaporništvu v italijanskem ujetništvu v trdnjavi Gaeta pri Neapolju spadajo med glavna vodila Kameradschaft IV, zveste pravičnim avstrijskim vojaškim izročilom.

Zakaj torej ne bi domoljubni župan ob Vrškem jezeru pozdravil in sprejel majakov kot so vsi drugi — pod tem geslom so se zbrali črni kameradi — čeprav je isti oče, gostiteljinja, Gabrijela Waldhauserja iz Sankt Petra, ki je umrl zaradi bolezni, posledice se-

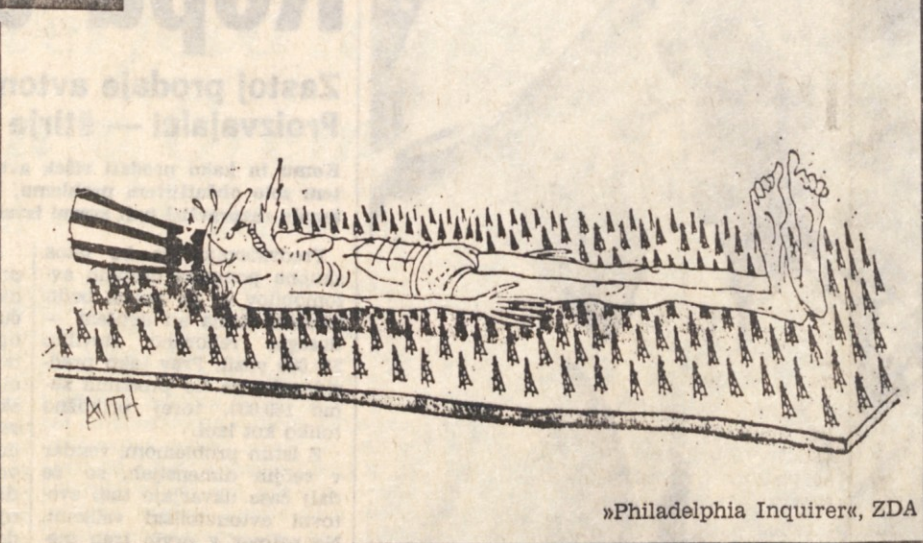
demletnega bivanja v Dachau, kjer so ga imeli v ostrih, katerih najuži zakon so bili zvestoba, izpolnjevanje dolžnosti in tovarištvo... Tako piše v koroskem glasilu stranke, katere zvezni predsednik sam je bil višji oficir SS (Kärntner Nachrichten, 12. okt. 1974). »Tovarištvo ni mogoče spreobrniti, čeprav je major Reder znan tudi kot morilec 1830 žrtv iz Marsabotta...

V čem bi bil torej zadržek za celoslovo župana, da jim ne bi od srca zaželel dobrodošlice, kaj naj bi torej motilo pretega Koroske, deželne glavarja, da jim dan pozneje ne bi delal družbo ob spominski slovesnosti za žrtve prve in druge vojne, za padlimi koroskega obrambnega boja 1918–1920 na Ulrichsbergu, pri uvodni slovesnosti k opombi koroskega plebsiteta? Leopold Wagner, ki si je prav to slovesnost izbral za svoj — pravo — prvi volilni govor, je že moral vedeti, kako mora ravnati, da bo spomlad dobi tudi tiste domovini zveste glasove, ki jih je njegov stranki zapravil nekaj prednik Sina — zakaj vemo... Zato je mirno poslušal hvalnice črni bratovščini, ki jih je v imenu nemškega boga izrekel evangelijski župnik Hildebrandt, prostovoljni, ki so se tedaj borili zoper grozečo nevarnost z Vzhoda. Vse drugo so seveda same laži.

Deželni glavar, ki je vse to poslušal, truma veljaka, med katerimi je bil tudi šef avstrijskih neofašistov Burger, so dali tem »predgovorom in vzmikom Atlantika« ga pakta (tako docent Bradončič iz Gradca) pritrjalo, ki je — tudi Avstrija. In črna četa zvezne armade je strumno stala s puško ob nogi. Heil, Kärnten! Heil Dir, Kamerad! Heil...

JAKA STULAR

RUTH: NAFTNI FAKIR

»Philadelphia Inquirer«, ZDA

Dva lika Evrope

Zasedanje evropskega parlamenta — Kljub ideji o združenju Evropi obstajata dva nasprotujoča si tabora

OD NASEGA STALNEGA DOPISNIKA PRI EGS

BRUSELJ, 17. okt. — Kriza evropske gospodarske skupnosti je bila osrednja točka razprave na oktobrnem zasedanju evropskega parlamenta v Strassburgu. Francoski zunanji minister Sauvagnargues je kot predsednik sveta ministrov podal nerazveseljeno sliko stanja: čedalje huši inflacijski pritisk, naraščajoča brezposelnost, visoki plačilnobilančni primanjkljaji.

V vse težejem položaju pa se deveterica razhajajo glede zasnove skupnih politik: regionalna, energetska, monetarna in druge politike se še vedno nahajajo v slepi ulici. Vse to je že dolgo znano, zato je Sauvagnargues s svojim govorom vzbudil močno razočaranje, saj ni ni- ti z besedo pokazal na mož- nosti izhoda iz krize. Sploš- no mnenje je bilo, da je Sauvagnargues v svojem go- voru s šarmantnim izrazo- slovom francoskega jezika skušal prikriti praznino go- vora in odsotnost idej. Po- sobno ostri so bili socialisti in krščanski demokrati. Po- menljivo socialistov skupna po- litika EGS ni nič drugega kot mašenje luknje za luk- njo. In na tem gibljenju pe- siki se gradi skupnost. Za- radi tega bo skupnost še do- go ostala nemočna, v polni meri izdaja govor franco- skega zunanje ministra.

Krščanskodemokratski go- vornik pa je od Sauvagnar- guesa zahteval, da opusti di- plomatski jezik in se prika- ni parlamentom pogovornik politično. Evropski državni- ki naj prenehajo prikrievati ne- moč in naj pokažejo, ali so sposobni velikih idej, ki bi potegnile za seboj evropske narode. Evropa mora govoriti z enim samim glasom, če neče ostati le zemljepisni

pojmom, so dodali liberalci. Več govornikov je opozorilo na to, da je navdušenje za evropsko integracijo posebno močno uplahnilo med mladi- mi. Idej je sicer veliko, toda ni akcij. Zato so britanski konservativci pozvali, naj se manj govori in več dela.

In kakšen naj bi bil izhod iz krize? V imenu komu- nosti je Amendola dejal, da je bolna celotna skupnost, ne pa samo Italija, kot to prikazujejo nekateri. Skup- nost je nesposobna premosti- ti krizo, ki se prenaša z dr- žave na državo. Toda na po- lagl sedanje baze skupnost ne more dati nič več kot daje, zato se brez sprememb v smeri demokratizacije ba- ze ne bo dalo ničesar spre- meniti.

Podoben mnenja je bila tudi večina drugih govorni- kov, ki so se zavzemali za neposredne volitve evropskih poslancev. Šele tedaj bi ev- ropeski parlament prenehal bi- ti parlamentarna karikatura in postal resničen parlament, ki bi izražal voljo evropskih narodov. Tak parlament bi tudi omogočil izvolitev evrop- ske vlade.

Nacionalne vlade zaradi neenakomernega gospodar- skega razvoja, ki je neločljivi- vo povezan s samo logiko ka- pitalizma in ki pogojuje ri- valiteto ter težnje po domi-

naciji in izkoriščanju, ljubo- sumno čuvajo svojo suve- nost. Namesto demokratič- nih institucij razmišljajo o ustanovitvi političnega se- kretariata, ki naj bi bil za- metek bodoče evropske vla- de. Toda ta sekretariat bo izražal predvsem interese velikega kapitala in branil idejo Evrope kapitala. Ta ideja pa je po svoji vsebini prežvečala in reakcionarna, saj teži k ohranitvi dominacije in izkoriščanja, ki politiki si- le in neokolonizalizma.

Takšna Evropa, ki je izraz težen evropskega veleka- pitala, da si pribori nazaj nek- danjo moč in veljavo, pa ne uživa podpore večine evrop- skih delovnih ljudi, ki si že le demokratično in mirnoljub- no Evropo, Evropo sodelova- nja med suverenimi narodi in odprto vsemu svetu, tako razvitemu kot nerazvitemu.

Tokratna razprava v evrop- skem parlamentu je v polni meri pokazala, da se pod za- stavo ideje o združenju Evrop- nahajata dva nasprotna to- kova: Evropa kapitala in Ev- ropa dela, z drugimi beseda- mi imperialistična Evropa in socialistična Evropa. Zaradi sorazmernega ravnotežja obeh tokov pa se evropska integracija ne more rešiti iz stanja nemoci.

BORIS VERBIC

Brez komentarja

Bolgarska filmska kriti- ka je razglasila film reži- serja Zaka Heskija »Pla- meni nad Dravom« za ene- ga največjih uspehov do- mače kinematografije, ki se v akcijskem pogledu lahko primerja z največji- mi dosežki zahodnih film- skih proizvodov. Film, kolikor smo o njem izve- deli, opisuje vojne ope- racije zadnjega vojnega leta, kjer so se partiza- nom na dravski fronti pri- družili mimo sovjetske armade tudi nekateri bol- garski vojaški odredi. Opi- suje jih v posejnih luči, saj domala zanika ne le vojaško moč NOV, tem- več skorajda tudi njen ob- stoj ter pripisuje vse za- sluge za zmago nad Nem- ci Bolgarom in Rdeči ar- madi.

Mesečnik »Bolgarski fil- mski objavlja izveščke iz bolgarskih kritik, ki so izšle v dnevnem tisku in periodiki. Vredno jih je vsaj nekaj citirati.

»Visoko profesionalno mojstrstvo je pokazal re- žiser tako v izpeljavi ce- loke kot v obliki: po- sa- menih epizod.« Piše Sta- nislav Drumešev v dne- vniku »Delavska stvar«. Le- po je prikazano tovarišvo sovjetskih in bolgarskih borcev.

Todor Abazov v časopi- su »Narodna kultura« hvali: »Film odlikuje ve- rodostojnost razmer do- gajanj in reagiranj, ka- kršna je redka v igra-

nem filmu. Vojno nam- kaže tako, da igra ne pr- ve ne izstopajo. Tu ne gre samo za prepričljivo av- tentičnost, čeprav tega do- sežka v vojaških filmih ne gre podcenjevati. Še veliko težje je namreč us- taviti razpoloženje fronte in barvitost značajev. Film v tem pogledu op- ravlja izredno zapletene naloge. To je film o vpli- vu revolucije na človeško duševnost, na množično zavesta.

Aleksandr Tihov hvali v »Pogledu široko in us- peh filmske akcije ter pri- bija: »Glavno pa je, da film organsko združuje za-

Okence v svet

pletene idejne, politične in psihološke prvne vse- bine. Prav ta sinteza mu daje izvirno idejno-umet- niški pomen.

Ivan Stojanović v »Bol- garskem vojak« ugotov- lja, da »film uspešno raste iz življenjske in umetniške resničnosti.

In tako naprej. Saj takšen filmski od- nos do resničnosti, ki mu pritrjuje kritika, ne potre- buje komentarja.

Kljub skrbnemu branju namreč v kritikah niti z eno besedico ni omenje- na narodnosvobodilna vojska.

Za gram sveta

... Za politika, ki je bogat kot Nelson Rocke- feller, je denar lahko obe- men blagoslov in prekle- sto. Njegovi milijoni so prepričali nekaj ljudi, da je Rockefeller nepodkup- lji, ker pač ima prav- ves, obenem pa so isti mi- lijoni povzročili sumnje- nja, da si lahko s tem de- narjem kupi politično podporo ali vpliva na jav- no politiko v korist svoje družine. Nobenega podat- ka ni, da bi ogromno dru- žinsko bogastvo Rockefel- lerja uporabljali v ta na- mene. Kljub temu pa je bil Rockefeller presenečen in potr, ko so se pretek- li teden v javnosti poja- vili glasovi o njegovih raz- sipnih darilih...

... Avstrijska televizija si je privoščila v nedeljo v zvezi z zborovanjem Heimadienstia na Novem trgu v Celovcu falsifikat, ki nima primerjave. Pred- sednik Heimadienstia dr. Feldner je bil prikazan kot angel mru, ki baje kliče prebivalstvo k mi- ru in spravi na Koroskem. V resnici pa je bilo zbo- rovanje, ki naj bi se ge- udeležilo nekaj čez 7000 ljudi iz vseh delov Koros- ke, en sam sprev sovra- štva, poln sumničenj in neresnic... eskalacija umetno ustvarjenih narod- nostnih nasprotij v tej zvezni deželi...

TIME

Utrinki z južnoafriške meje

Ogledalo v Garcii

V obmejnem mestecu se zrcalijo raznovrstni problemi

Od našega posebnega poročevalca

LOURENÇO MARQUES, konec sep- tembra. Garcia je obmejno mestece, kakih 200 kilometrov južno od Lou- renço Marquesa. Onkraj moderne bloka, ki je podoben vsem obmejnim prehodom na svetu, je Južna Afrika. Garcia pa ni samo obmejno gnezdo z danes zelo močnim obmejnimi pro- metom izključno v eno smer. V dolo- čnem smislu je ogledalo, v katerem se zrcalijo problemi Mozambika na pragu popolne neodvisnosti.

Dobra asfaltirana cesta do južno- afriške meje je na štirih mestih »pre- sekana« s kontrolnimi bloki, na kate- rih portugalski vojaki in borci FRE- LIMO kontrolirajo vozila. Kontrolira- jo predvsem vojski FRELIMO. Por- tugalski le vprašajo, če imaš orožje, in se z odgovorom zadovolje, vsaj v večini primerov, medtem ko je za bor- ce FRELIMA zanimiva tudi najmanjša podrobnost. Toda presenečenje vzbujajo z nečim drugim. Od kod ta ne- prisiljena a resnična vljudnost gve- rilec, ki so se deset let borili po džunglah na severu dežele? Vljudnost, ki jo lahko zavida marsikateri obme- na služba v Evropi. Kot rečeno, išče- jo samo orožje, sicer lahko potujejo širom po deželi brez dokumentov, ker te nihče ne vpraša po njih.

»Svet je nor...«

Ob prvi kontroli se zdi to obsede- no iskanje orožja nekoliko pretirano. Na drugem kontrolnem bloku sta v avto kot »stoparja« prisleda »komand- sar«: Portugalec in črnc, oba iz re- dne portugalske armade. Pogovor je nanesel tudi na orožje.

»Zakaj tako striktna kontrola? So ga mar že kdaj našli?« »Orožja je v deželi še in še... Pred tremi dnevi so na neki beli farmi od- krili cel arzenal: 76 pušk, tri strojni- ce in nekaj sto granat... In pred enim tednom poln tovarnjak pušk, ki so bile v vrečah, v katerih naj bi bila kava... Prišel je iz Južne Afrike.«

Skratka, Portugalec je sit vojne. »Kdove, zakaj je sploh bila? Včerajš- nji sovražniki so našli današnji prija- telji, s katerimi se kar dobro razume- mo. In tisti, ki smo jih včeraj branili, postajajo danes naši sovražniki... Svet je nor...«

»Se bo vrnil na Portugalsko?« Zamahne z roko.

»Komaž čakam, da slečem unifor- mo. In ostanem tukaj. Na Portugals- kem bi mi spet potisnili puško v ro- ko, saj bo vojna. Če ne z domačimi fašisti pa s Španci...«

Tako modruje očitno preprost fant, ki je pred leti z vso družino zapustil

revno Portugalsko, delal nekaj časa v Franciji, se vrnil domov in bil od tam poslan kot vojak v Mozambik. Najbrž ni edini, ki ima tako poenostavljeno predstavo.

Kolona se pri drugem bloku zno- va ustavi. Ljudje izstopajo iz avtomob- ilov, ki jih je kakih 80 do 90, pohaj- kujejo in se pogovarjajo. Osebnih av- tomobilov, natičeni s prijatelo pa tudi taki brez prijatelja. Potniki v letih gledajo v Južno Afriko, da bi si stvar najprej ogledali. Vrnili se bodo in se šele potem odločili, ali se bodo izse- lilili tja ali kam drugam ali pa bodo morda kar ostali v Mozambiku. Nekaj je tudi tovarnjakov, natičeni s po- hištvom. Ljudje se vedejo normalno, kakor da sploh ne bi šlo za življenjs- ko odločitev. Prav tako vojaki, ki pregledujejo vozila. Zdi se jim nor- malno, da gredo ljudje v Južno Afriko. Zanima jih samo orožje.

Eksodus in posledice

Ekonmist ob pogledu na te kolo- ne ni tako ravnodušen kot vojaki na kontrolnih blokih. Vsak dan gre čez blok v Južno Afriko 170 do 200 avto- mobilov. Res je sicer, da krivulja ek- sodus sedaj rahlo upada, toda nihče ne ve, koliko Evropejcev se bo izse- lililo. V zraku je orientacijska številka 10.000. Ne gre za vrtnji sloj finan- cialne veleposredniške oligarhije. Izse- ljujejo se srednji kadri, kvalificirani de- lavci in tehniki, skratka tisti sloj, ki je v civilni družbi tisto, kar so v vo- jski nižji oficirji in podoficirji: brez njih je organizacija ogrožena. Izse- ljujejo se tudi mali in srednji farmerji. Tisti, ki oskrbujejo polmilijsko me- sto z osnovnimi živili...

V nekaj tednih, najkasneje v dveh mesecih, je pričakovati hudo krizo,

če se bo to nadaljevalo, meni kvalifi- cirani predstavnik FRELIMA. Neka- terih živl že sedaj ni dovolj, pred- vsem mleka. V krizo bo zašlo grad- ništvo in radijska postaja bo morala skriti program, ker primanjkuje teh- nikov... Kriza v nekaterih gospodar- skih panogah bo povzročila nezado- voljstvo afriških delavcev, ki bodo os- tali brez dela, in to bo dodatni pro- blem za vlado neodvisne države. Že sedaj štejejo afriške delavce med »črnsko reakcijo«: živeli so na perife- riji kolonialne družbe, uživali del kolonialnih privilegijev v primerjavi z drugimi afriškimi prebivalstvom in so v določenem smislu sedaj tudi »dekolonizirani«. Eksodus določenega števila evropskega prebivalstva pomeni zato veliko več kot samo odhod toli- ko in toliko ljudi bele kože. Zato so vsi razglašali premiera Chissana ubrani na isto valovno dolžino: Evropejci, ki se niso kompromitirali, naj ostanejo kot enakopravni državljani novega Mozambika...

Garcia je mestece, raztreseno po obronkih nad dolino, po kateri pelje železnica v Južno Afriko. Je popolno- ma afriško. V njem živi le nekaj ev- ropških družin, ki ves čas, ne med vojno ne med zadnjimi dogodki niso imeli nobenih incidentov z avtohtonim prebivalstvom. »Tu dejansko ne ve- mo, kaj je razizem.« Pravi šef turi- stičnega urada na obmejnem bloku, že starejši človek iz Portugalske.

Mož v rumeni uniformi

Problemi so drugačne narave. Ob- širen peron železnice postaje je na- trpan z najbolj raznovrstno kramo: priljaga afriških delavcev, ki čakajo na vlak, da jih odpelje na delo v juž- noafriških rudnikih. Pred ograjenim, sejmišču podobnim prostorom stoji

neka črncev v rumenih uniformah »napisom« »Wileada« na kapi s ščit- nim znakom. To so afriški uslužbenci juž- noafriške kompanije »Wileada«, ki v te- delu Mozambika novič delavce za de- lo pod zemljo. »Premog, diamanti, ze- lo globoko... zelo vroče...« razumem moža v rumeni uniformi, ki poskuša v portugalsčini pojasniti, kaj počne v ograjenem prostoru časaajoča truma ljudi. Skratka, tržišče z delovno silo. Sicer pa: portugalske kolonije so do sedemdesetih let prejšnjega stoletja akumulirale svoje bogastvo predvsem v trgovini s sužnji; izkoriščanje na- ravni bogastve so takoj v začetku prevzeli tuji, predvsem britanski ka- pital...

Ne glede na to, ali je delo v južno- afriških rudnikih suženjsko ali ne, dej- stvo je, da je velik del prebivalstva na jugu dežele odvisen od njega. Se bo ta pretok delovne sile ustavil, ko bo Mozambik postal popolnoma ne- odvisen? In če se bo, ali se bo novi državni posredilo odprti ustreza de- lovna mesta za prizadete ljudi, ki so iz naravnega gospodarstva že sto- pili v tržno gospodarstvo moderne družbe, čeprav na najnižji možni stop- nji socialne lestvice. Z drugimi beseda- mi: ne samo ob veliki hidrocentrali, ki se imenuje Cabora Bassa, ki bo trikrat večja od Assuana, marveč tudi ob pogledu na to množico v Južno Afriko odhajajočih delavcev se sproža vprašanje, kakšni bodo odnosi med neodvisnim Mozambikom in neprijet- nim rasističnim sosedom na jugu.

Predsednik FRELIMO Samora Ma- chel, za njim pa tudi premier časne vlade Joaquim Chissano sta že začr- tala zunanjo politiko neodvisnega Mozambika: korektno sodelovanje z vsemi državami na podlagi enako- pravnosti, spoštovanja suverenosti in nevmesavanja v notranje zadeve...

Toda realistično gledano, bo ton odnosom na tej relaciji dajala Preto- ria ne Lourenço Marques. Ali je de-

kolonizacija portugalskih kolonij kaj plovila na osnovno orientacijo Juž- noafriške unije, ki je znana?

S prevatom 25. aprila, ko je padel fašistični režim na Portugalskem, se je razletel tudi trikotnik Lizbona—Pretoria—Salisbury. Od njega sta os- tala le zadnja dva kraka, ves prostor vmes, ki je bil dotlej globoko var- nostno zaledje tako za južnoafriški kot za rodeski režim, pa je postal »zona negotovosti«.

Mozambik in Južna Afrika

So določena znamenja, na podlagi katerih bi bilo mogoče sklepati, da je Pretoria začela upoštevati novo geo- politično stvarnost. Južnoafriška vlada je na primer diskretno obvestila ro- desijsko, da bo morala odsel sama reševati svoje notranje probleme, to je gverilo, in naj se ne zanaša več na južnoafriško pomoč.

Ob poskusu desničarskega puča v Lourenço Marquesu je Južna Afrika uradno stala diskretno ob strani. »Ne zato, ker bi spremenila svoj politiko — poudarjajo mladi oficirji — mar- več zato, ker je bil puč tako diletan- ski pripravljen, da je bil že preveč dne obsojen na neuspeh.« Toda Preto- ria je pooblastila tudi kurz za begun- ce iz Mozambika, da ne bi prejudici- rala bodočih razmerij z njim. »Tisti, ki nimajo v redu dokumentov, bodo morali zapustiti Južnoafriško unijo.« je izjavil južnoafriški konzul v Lou- renço Marquesu, ki je opustil sleherni aroganco. Rekel je, da bo južnoafriška vlada v kratkem »priznala neodvis- nost bantustanom (črnskim getom na ozemlju Južnoafriške unije) in da želi sodelovati prav z vsemi neodvisnimi državami v Afriki...«

To seveda v nobenem primeru ne pomeni, da je Pretoria obrnila krnilo

Z LONDONSKE RAZSTAVE

Dragi lepote

Če bi avtomobili vozili po svojih cenah, bi bili že davno na Luni

OD NASEGA LONDONSKEGA DOPISNIKA

LONDON, 17. okt. — Na Earls Courtu sredi Londona se je včeraj pričela že tradicionalna mednarodna avto- mobilska razstava, ki vsako leto privabi na sto tisoče avtomobilskih entuziastov, takšnih, ki se jim cedi- lo sline po novem avtomobilu le do trenutka, ko sežejo po denarico, in takšnih, ki se jim večno cedi- lo sline.

V ogromnem razstavnem prostoru se šopirajo naj- novejši dosežki svetovne avtomobilske industrije. Plo- čevina, steklo, plastika, oblike, odbojci, sedežne pre- vieke, aristokratsko jeseni opaži, mežikajo armatur- nih plošč... Vsa ta mrtva idila vabi človekovo oko. Skoraj 400 avtomobilskih proizvajalcev iz Britanije in vsega sveta ponuja obiskovalcu to magično sredstvo na štirih kolesih. Na obrazih predstavnikov firm lahko človek zazna nekakšno prečno napetost, ki jo zama- poskuša prekriti komercialni nasmešek. Konkurenca med proizvajalci je letos, zaradi poskočnih cen pač — večja kot kdaj poprej. Predvsem med proizvajalci manjših in bolj ekonomičnih avtomobilov. Trgovci, ki prodaja Fordove »caprije« mrko gleda proti chrysl- jevim konkurentom, predstavnik otoškega vrninja je- zno gleda oba, vsi trije pa ključje strele na Japonca. Proizvajalci in trgovci vedo, da je zaradi naraščajoč- ih cen bencina sedaj (relativno) zlato obdobje za male in nezahtevne avtomobile. Vse avtomobilski svet se na Earls Courtu suče predvsem okoli kovinskih pritli- kavcev.

No, na razstavi je kljub temu še vedno veliko pro- stora odmerjenega novim ferrarijem, lamborghiniem jaguarjem, daimlerjem, lotusom, porschejem in seveda avtomobilskemu aristokratu — rolls royceu. Firbi se v velikih grupah zbirajo tudi okoli senzacionalnega »le- tega« avtomobila, ki bo »nastopil« v najnovšem filmu o Jamesu Bondu. Za tiste, ki po razstavnem pro- storu nostalgčno iščejo stare modele, pa je v središču pozornosti stari »speedster« iz leta 1935, katerega po- nosna lastnica je bila nekdo filmska babica Mariene Dietrich.

Človek, ki odhaja s te razstave — ene največjih na svetu — je — navzlic obilici in blasku vseeno razočaran in vsaj dveh razlogov (enega neresnega in enega resnega): armada lepih deklet, ki so vsakoletna »dekoncentra- joča« dekoncentracija razstave (kako naj človek gleda, lepo vas prosim, volan, če pa s strehe avtomobila bingja dvojce lepo oblikovanih gležnjev, katerih lastnica je na pol goša, pardon, na pol oblečena?) je letos, po mnenju večine (moških) obiskovalcev vse preveč obtežena. In drugi razlog: cene. Na razstavi malodane ni avtomobila, ki bi stal manj kot tisoč funtov (skoraj 4 milijone sta- rih dinarjev).

Strokovnjaki vedo povedati, (proizvajalci pa opa- vičiti), da je vzrok takšnega porasta cen avtomobilov kaj lahko poiskati. Lepa tolažba. V zadnjih dveh letih se je cena jekla podvojila. Zaradi vsaj štirihkratnega zvišanja cen nafte v zadnjem letu so se temu ustrezno zvišale cene praktično vseh avtomobilskih delov, saj je nafta neobhodno potrebna v skoraj vseh vejah in- dustrije. Celotna cena avtomobilske barve je v preteklem letu poskočila bolj kakor v štirih poprejšnjih letih skupaj. Cena delovne sile v avtomobilski industriji (delavci v angleških avtomobilskih tovarnah so med najboljše plačanimi), že sedaj predstavlja eno tretjino stroškov pri izdelavi avtomobila, njena cena pa še na- rašča. Edinole garaziranje in parkiranje ostajata svetli izjemi in ne predstavljata dodatnih zvišanih stroškov.

Naraščajoče cene avtomobilov in zvišani stroški vzdrževanja seveda povzročajo nižji nakup avtomobi- lov. Statistiki pravijo, da so Britanci letos kupili sicer milijon in četrtnovih avtomobilov, vendar: to skoraj za pol milijona manj kot lani. Za bodočega lastnika avtomobila postaja avtomobilska razstava na Earls Courtu čedalje bolj je iluzorna uteha. MITJA MERŠOL

Cabora Bassa

Skratka, odnosi z Južno Afriko os- tajajo odprto vprašanje ne samo na relaciji Lourenço Marques—Pretoria, marveč tudi na relaciji Lourenço Mar- ques—Lizbona. Ko se je namreč Por- tugalska ob pomoči tugega kapitala spustila v gradnjo orjaške centrale Cabora Bassa, ki je Mozambik razen za namakanje nima kaj rabiti, je pre- zvela obveznost, da bo električni tok iz te centrale prodajala Južni Afriki. Daljnovod, ki nekaj deset kilometrov pred mestecem Garcia prečka cesto, je že otipljivo znanje znamenje pre- vzeteja jamstva. Prav sedaj portugals- ka vlada razpravlja s FRELIMO o tem problemu, ki bi tretjo največjo hidrocentralo na svetu spremenil v »največjega belega slona v Afriki« če ne bi našli ustreznih rešitev, kako vnovčiti v njej proizvedeno električ- no energijo, katere realni odjemalec je lahko samo Južna Afrika. Sodeč po politični prozornosti, ki jo je FRELIMO izpričal doslej, ustreznih rešitev ne bo neredljiv problem.

V obmejnem mestecu se zrcali še en vidik trenutne stvarnosti. Pred »dodolgi« promet ni potekal samo v eni smeri. Trume južnoafriških tu- ristov so puščale v Garcii in na si- kovitih plažah Lourenço Marquesa ob- čutne vsote konvertibilnih »randov«. Sedaj je ta devizni dotok usahnil in en hotel v sicer majhni Garcii je že zaprt.

Kaj je privabljalo južnoafriške tu- riste v Mozambik? Safari in plaže imajo tudi doma.

Odgovor, ki ga dajejo turistični strokovnjaki pa ljudje iz oblastne sfe- re odraža vso ironijo južnoafriškega razizma in apartheida: črno-bela ali belo-črna ljubezen, ki je v Južnoafri- škii uniji kazniva s strogimi zapornimi kaznimi...

Miran Suštar

VLAK BRATSTVA IN ENOTNOSTI

Silnice bratstva

Srečan bratstva in enotnosti bo čedalje več — Neusahljiv vir, nikoli do konca napisana knjiga

»Enotnost in bratstvo v naši deželi sta poglavna dejavnika krepitve zunaj in znotraj države, poglavna opornika v boju proti vsem nasprotnikom, ki bi poskušali uničiti to našo enotnost. Zagotavljam vam, tovarišice in tovariši, da sta enotnost in bratstvo najmočnejši vzvod našega nadaljnjega razvoja, najmočnejše orozje, in zato ga moramo varovati kot punčico svojega očesa. Ne glede na to, da smo to povedali že tisočkrat, moramo to ponoviti še tisočkrat, tako da bo, od najmlajše generacije do najstarejših, prodrla v jedro naše biti, da bo preželo našo sedanost in našo prihodnost.«

(Iz govora predsednika Tita leta 1973) Slovenija, 1940. Nemški okupatorji so začeli takoj po vdoru izseljevati najbolj zavedne in vse tiste, o katerih so menili, da ne sodijo na ozemlja, priključena k rajhu. Na listah preganjenih so se prvi znašli izobraženci, kaj kmalu pa vsako, kdor ni imel dovolj »čiste krvi in prilagodljive narave. Takih naj bi bilo največ na Spodnjem Stajerskem in Gorenjskem, pa tudi na Koroskem.

Prvi transporti so bili pripravljeni, slovenski rodoljubi so morali na prisilno pot, ki se je za večino končala v zahodni Srbiji. Toda niso se zmašili v tuji deželi. Že prvi preganjeni so takoj začeli, da prihajajo med svoje. Cvetje in po zdravne besede v Arandjelovcu, Svetozarevu, Valjevu in drugod pred trintridesetimi leti so bile jasen dokaz, da bratski pomoči enako sovraživši okupatorje. Prvi transport, ki je odšel za železniške postaje v Slovenski Bistrici proti Srbiji, je že bil začetek odpora. Pot do vrtnice je bila dolga, vendar zmagovalna.

Pred tedom dni so na mariborski železniški postaji spet sestavili dolg vlak, le da so to pot nekdanji preganjeni stopali v Vlak bratstva in enotnosti, ki jih je popeljal v številne srbske kraje. Z njimi so bili tudi mlajši, ki so sprejeli najbolj bogato dediščino. Na pot so odhajali z eno samo željo — utrjevati bratstvo, sklenjeno v naših najtežjih časih.

Zastopniki 26 slovenskih občin od Ljutomer do Raven in Jesenice so že pred tem podpisali dogovor s tovariši iz prav tolikšnega števila srbskih občin, s katerimi so v zadnjih letih sklenili številna pobiranja. To pa niso ostale edine vezi, kajti odnosi so globlji in so že zdavnaj presegli okvire zgolj prijateljstva in obiskovanja.

Pomembna družbena dogajanja v zadnjih letih, posebej pa sprejetje ustave in sklepi X. kongresa ZKJ, so še bolj potrdila usmerjenost bratskega sodelovanja slovenskih in srbskih občin, ki bolj in bolj spoznavajo, da je tudi gospodarstvo neločljivo povezano z vsem, kar so naredili doslej. Primer celjskega Aera in čuprijske Mladosti, ki sta s skupnimi močmi zgradila v Čupriji nov proizvodni obrat, je zagotovilo zgovoren dokaz, kakšni so obojestranski interesi. Sodeč po tem, kar smo v treh dneh slišali v številnih pogovorih predstavnikov družbeno političnih in delovnih organizacij, čuprijski primer ne bo ostal osamljen.

Listina revolucionarju

Kraljevo je eno tistih mest in Sumadija eno tistih področij, ki so med nemško okupacijo največ pretrpela. V statusu kraljevske občinske skupščine so zapisali, da podeljujejo za izredne zasluge pri utrjevanju bratstva in enotnosti jugoslovanskih narodov in narodnosti ter za krepitev neodvisnosti in boja za mir listino »Proti nasilju in vojni — za mir v svetu.« To priznanje je prvi prejel predsednik Tito, ob manifestacijah letošnjega vlaka bratstva in enotnosti pa so jo kot tretjemu podelili Francu Leskošku-Luki.

Neutrudnega revolucionarja so delegati občinske skupščine in številni gostje navdušeno pozdravili in mu izrazili največje spoštovanje za ogromni delež, ki ga je prispeval v boju za pravice delavskega razreda in za osvoboditev jugoslovanskih narodov.

Franc Leskošek-Luka je ob tej priložnosti poudaril, da sprejema listino s posebnim ponosom in ginjenostjo, zakaj to je priznanje ne le njegovemu delu, temveč vsem številnim sodelavcem, s katerimi se je na revolucionarni poti srečeval in sodeloval.

Spominski park nemo priča

Kmalu po prihodu slovenskih pregnancev v Kraljevo in na širše področje so se ti kraji znašli v neposredni bližini prvega svobodnega ozemlja zaslužene Evrope — na pragu Užiške republike. Partizanski odredi so začeli osvobajati, kraljevski delavci pa so se jim pridružili. Nemški oficirji so takoj reagirali in razglasili zločinski sklep, da bodo za vsakega ubitega Nemca ustrelili sto in za ranjenega 50 ljudi.

Strahotni pomor se je začel 15. oktobra in je trajal pet dni. Na dvorišču tovarne vagonov so padle prve žrtve, v naslednjih dneh pa se je število umorjenih povzpelo na 6000. Fašistični osvoboditelji so streljali samo delavce, pred puške so postavili tudi ženske in nedorasle fantiče pa celo bolnike iz mestne bolnišnice so pripeljali.

Solidarnostno urejeni spominski park nemo priča o strahotnih dogodkih pred trintridesetimi leti. Med umorjenimi so bili tudi slovenski pregnanci in ljudje iz drugih krajev Jugoslavije, ki jih je pritegnila kraljevska industrija.

Kjerkoli so se slovenski gostje pojavili, so bili dobrodošli, povsod so jih sprejeli kot svoje, kot brate, čeprav se mnogi še nikoli niso srečali. Težko je opisati prve pozdrave starih znancev, prisrčnost, spontane klice, veselje, ki smo mu bili priče v številnih vaseh. Zastajali so koraki in ni bilo treba veliko besed, da so povedali vse tisto, kar jim je bilo leta in leta v srcu. Take pozornosti so bili deležni tudi člani kulturno umetniških skupin, ki so predstavili na številnih prireditvah del Slovenije. Vse so se končale kot velike manifestacije zblizivanja, ki bo z leti dobivalo nove oblike.

Leta okupacije so tako zblizala naroda, da bodo veči ostale trajne. Vlak bratstva in enotnosti je samo potrditev vsega, kar so skupaj snovali srbski in slovenski rodoljubi. Sodelovanje dobiva široko pomembnost. Povezujejo se šole, kraljevske skupščine, taborniki, kulturno umetniški in športna društva. Mladi skupaj odhajajo na delovne akcije. Zelja vseh je, da bi bila srečanja predvsem delovna in da bi prispevala nova spoznanja, s katerimi bodo lahko obogatili vsakdanje delo. Srečanj bratstva in enotnosti bo čedalje več, vse več jih bo, ki bodo stisnili roko v pozdrav bratstvom narodu. To je kot neusahljiv izvir, nikoli do konca napisana knjiga. DANILO UTENKAR

PRISRČNO KOT NEKOČ

Foto: R. Živojinović

Izziv z znanim

Ob razstavi olj in grafik akademskega slikarja in profesorja Kiarja Meška v galeriji Labirint v Ljubljani

Zadnje slikarsko in deloma grafično obdobje akademskega slikarja in učitelja Kiarja Meška je v sodobni slovenski umetnosti v več pogledih nenavaden pojav. V paleti, ki je prejel zaprt kot odprta, se na svoj način pogovarja s klasičnimi slikarskimi zgledi, poskuša na novo interpretirati sporočilo velikihov španskega slikarstva od njihovega zlatega obdobja do Goye in najti v tem historičnem ozračju prostor in upravičenost za svojo slikarsko (in deloma grafično) snov.

Oblikovno so novejša Meškova dela zmes slikovite fakture z včasih skoraj upresionističnimi, pogosto pa vsaj svetlobno naglasnimi partijami in preprostega realizma neizenačenih razmerij. Zlasti slednje naj bi služilo želji po nekakšnem mediativnem karikiranju, zaradi občasne nedoslednosti transpozicije pa ne deluje čisto in nas pogosto navaja na kritično presojanje njegove občudovanja vredne, ne pa vselej utemeljene risarske suverenosti.

Tematsko so ta dela vse bolj nevtralna, približujejo se klasičnemu inventarju portreta ali portretne figure v barvno ali tonsko naznačenem, nedoločnem prostoru. Figuralna kompozicija počiva navadno na dveh, redko več akterjih, katerih medsebojna komunikacija je spet povsem individualno motivirana in pogosto nedorečena. Vse te značilnosti nas navajajo na ključno vprašanje, zakaj se je raz-

meroma mladi slikar in grafik, član skupine, ki razstavlja pretežno osebne povzette novjših umetniških prizadevanj v svetu, in učitelj na akademiji, katera ne zapira vrat pred novjšimi iskanji na umetniškem področju, orientiral nazaj, v zakladni co sicer klasične umetnosti, ki pa v razmeroma nevtralnem, meditativnem in oblikovno manj izbruseni interpretaciji deluje vsaj historičistično.

Ena izmed možnih razlag je poskus svojevrstnega izjava, ki bi bil z ozirom na več pogledih neurejen položaj sodobne umetnosti v družbenih organizmih in na njeno pogosto naključno in spekulativno orientacijo, upravičen. Tej razlagi v prid govorijo tudi zgodnejši Meškovi poskusi provokacije nappeniškega tipa na ljubljanskem gradu, o katerih so posneli kratek barvni film, in njim sledeča razstava v Mali galeriji, na kateri je pokazal nekatere slike-elemente omenjenega happeninga. Toda izziv si navadno predstavljamo drugače: biti mora povsem osveščen, usmerjen na popolnoma po-

znano, preučeno »žrtev« — v tem primeru umetnostni položaj in razmere — in mora biti ustvarjalen vsaj v tem pogledu, da pokaže in, če se le da, že izoblikuje možnosti novega, bolj koristnega, boljše.

Zdi se, da je Kiar Meško začel svoje tovrstno poslanstvo samo na podlagi prve polovice spoznane upravičenosti slehernega ustvarjalnega izjava. Druga je ostala neizkoriščena. Kajti kazalo, pravo smer, ne pomeni umik v staro, že znano, izžarpano in preživeto. To da če se to nanaša le na oblikovno plat Meškovega slikarstva, moramo vedeti, da je v stari posodi mogoče najti tudi svež napitek. V tem primeru pa se pojavi pri Meškovem slikarstvu pomislek o krizi izhodišč, ki so povsem slikarskega, izpovednega značaja. Stara oblika je upravičena kot delno sredstvo samo za izpovedovanje nove, sveže, osebne miselne ali nazorske orientacije. Razmeroma nevtralna, osebno zakrita, nekomunikativno introvertna meditacija v takem primeru navadno ni dovolj. In temu, žal, ne odporimo v zadostni meri niti kvalitete, kot so naštudirani španski srebrnkasti koloriti in gotovo poetično motivirana, opazna težnja po idealizaciji lepote. kajti vse to je tudi v tej obliki že tradicija, kar za uspešno in tvoren izziv v sodobnem svetu očitno ne zadošča več.

JANEZ MESESNEL

BERITE REVIZO
DAN

Ob tridesetletnici osvoboditve Beograda

Najdaljša svoboda „Belega mesta“

O navadnih in nenavadnih, faktičnih in sentimentalnih dogodkih

kov zaposlenih. Industrijska proizvodnja se je v Beogradu povečala za osemnajstkrat, veliko nagelje pa sta se razvili notranja in zunanja trgovina. Na zunanjo trgovino mesta dnevnopadne 28,5 odstotka skupnega zunanjetrgovinskega prometa Jugoslavije. Zelo razvita notranja trgovina — močna in trdna trgovska podjetja z več sto modernimi blagovnicami tako v Beogradu kot v notranjosti republike, bi se morala hitreje razvijati, se preoblikovati na temeljih ustave, se združevati s proizvodnim delom, prevzemati tveganje in dobiček in si ne lastiti zgolj profita. To je že dolgo naloga beograjske trgovine, a te dni, pred najlepšim praznikom Beograda v svobodi, je dokaz na hitro odstopil eden od najbolj znanih in najbolj sposobnih direktorjev: direktor podjetja blagovnice Beograd. Ne smemo pozabiti, da to ni bil odstop zaradi privilegijev direktorjeve hčere in sina, ki sta mimorede povedala, dobra strokovnjaka s fakultetno izobrazbo, temveč zaradi tega, ker je mimo čas, ko je direktor Jeleničevega tipa lahko uspešno sodeloval v razvoju. Danes, v naslednji etapi, potrebujemo bolj vitalne ljudi, z večjim posluhom tako za napredek lastnih kolektivov kot tudi za težave in razvoj drugih...

Tudi to je Beograd... Majhne in velike radosti ter drame tega mesta je čutil vsak dan: na delovnih mestih, v družbenopolitičnih organizacijah in doma, pa v vozilih mestnega prometa, s katerimi se vsak dan preplelje približno milijon ljudi. Beograd ima danes veliko več osebnih avtomobilov (približno 170.000) kot telefonov (142.280) — v približno 280.000 stanovanjih. Mesto se s ponosom ponavanih, od katerih so 150.000 zgradili ša z največjo univerzo v državi: na 23 fakultetah in 19 višjih šolah študira 70.836 študentov, od katerih jih je precej več kot polovica iz drugih krajev. To jesen ni bilo prostora za več kot 5000 novih študentov, a ko se je to pokazalo, so tudi pri denarju za izobraževanje in pomoči republike Srbije našli izhod: dodatne milijone dinarjev, namenjene za visoko šolstvo, tako da so se lahko skoraj vsi bruci vpisali na zaželene fakultete.

Beograd ima 29 osnovnih šol s 128.422 učenci ter več kot 20.000 prebivalcev v starosti od 18. do 40. leta, od katerih 9500 (odraslih) obiskuje večerno osnovno šolo; ima še tudi 102 srednji šoli s 64.000 dijakih ter približno 100.000 prebivalcev, ki so deležni raznih oblik socialne pomoči...

Pri iskanju poti v prihodnost ima mesto svojo vizijo, izdelan in sprejet urbanistični načrt, ki napoveda, pa toliko časa, predvideva, da se bo Beograd razširil do bregov svojih dveh velikih rek, od koder bodo odstranili skladišča, železniške tračnice in vse drugo, kar ovira mesto, da bi dobilo svojo obalo.

Marsikaj je bilo v Beogradu zgrajenega in storjenega, vsekakor pa tudi zamujenega, a pogledimo, kakšno je bilo videti takoj po osvoboditvi leta 1944 in pozneje, kot se spominja tedanjí beograjski predsednik, danes 78-letni upokojenec Ninko Petrović:

»To so bili hudi časi, mestno prazno, ni bilo kruha, ne luči, ne kurjave, veliko ljudi pa je bilo brez strehe nad glavo. Vsega je primanjlovalo, naše bogastvo pa so bili ljudje in vrhuna mera entuziazma... Člani predsedstva

Kopa avtomobilov

Zastoj prodaje avtomobilov na jugoslovanskem trgu — Proizvajalci — štirje v državi — naj najdejo skupni jezik

Komu in kako prodati višek avtomobilov, ki že več mesecev ne morejo najti kupec? O tem zelo občutljivem problemu, ki je povzročil krizo v avtomobilski industriji, bo menda kmalu razpravljati tudi zvezni izvršni svet.

Predvidevajo, da bo letos skupna ponudba osebnih avtomobilov — pa naj si bodo izdelani doma ali uvoženi — dosegla rekordno število 250.000 vozil. Prav tako predvidevajo, da bo prodanih samo 160.000, torej približno toliko kot lani.

Z istim problemom, vendar v večjih dimenzijah, se že dalj časa ukvarjajo tudi svetovni avtomobilski velikani. Na primer v prvih treh mesecih letos so zmanjšale Fordove tovarne proizvodnjo za 21 odstotkov (zaradi tega so odpuščili okrog 60.000 delavcev).

Kaj je povzročilo zastoj v prodaji osebnih avtomobilov na jugoslovanskem trgu? Občutno povečanje stroškov uporabe in vzdrževanja vozila (zaradi dražjega bencina, olja, zavarovanja) in energetska kriza, ki je razmajala vse polnevalnike in privedla do negotovosti pri kupcih vozil. Razen tega so se zaradi večjih stroškov poslovanja, do katerih je prišlo v domači avtomobilski industriji zaradi podražitev surovin in reprodukcijskega materiala, občutno povečale prodajne cene vozil, kar se je — po pričakovanju — tudi od-

ražalo pri nakupih. Krize v avtomobilski industriji očitno ne moremo rešiti prek noči, niti ne z ukrepi republik in zveznega izvršnega sveta. Pravzaprav z intervencijami od drugod lahko zastoj v prodaji avtomobilov samo ublažimo.

Ključ za dolgoročni izhod iz sedanje krize je v rokah štirih proizvajalcev vozil v Jugoslaviji: ti naj vendarle najdejo skupni jezik in ustvarijo svoje interese in proizvodne programe, k čemur jih med drugim zavezujejo tudi osnove za dolgoročni razvoj Jugoslavije.

Četrto stoletje jugoslovanske kinoteke

Beograjska ustanova ima enega največjih arhivskih fondov v Evropi

Jugoslovanska kinoteka praznuje letos 25-letnico obstoja. Iz skromnih začetkov se je razrasla v eno največjih evropskih arhivskih filmskih ustanov z bogatim fondom in si pridobila velik mednarodni ugled. Njen direktor, režiser Vladimir Pogodić, je bil že tretjič zaporedno izvoljen za predsednika mednarodne zveze filmskih kinotek, ki ima svoj sedež v Ju.

Ob svojem jubileju ima Jugoslovanska kinoteka v varstvu več kot 25.000 filmov in tri milijone metrov filmskih trakov z dokumentarnim gradivom. V kinoteki je zbrana domala popolna zbirka klasičnih filmov, poseben pomen in vrednost pa imajo dokumenti o zgodovinskem, političnem, gospodarskem in kulturnem razvoju Jugoslavije ter dokumentarno gradivo o pomembnih dogodkih v drugih državah od Latinske Amerike do Kitajske. V kinoteki so zbrali tudi veliko starih kamer in projektorjev, ki so bogato jedro za muzej o tehničnem razvoju kinematografije. Zbirko dopolnjujejo številni lepaki, fotografije in bogata strokovna knjižnica.

Fond Jugoslovanske kinoteke bi lahko bil, pravzaprav bi moral biti, še obsejnejši. Toda zadnja leta pritiska na ustanovo pomanjkanje sredstev, ki ne omogoča dopolnjevanja fonda iz mednarodne izmenjave.

S. G.

Nova degazolinaža

ZAGREB — Naftaplin pripravlja gradnjo nove degazolinaže v Ivaničgradu in tovarne za proizvodnjo etilena v Zagrebu. Obe tovarni bi veljali okrog milijardo dinarjev, iz milijarde kubnih metrov plina, kolikor bo letna kapaciteta, bodo lahko proizvedli 180.000 ton propana, 68.000 ton butana in 43.000 ton stabilizirajočega gazolina, v zagrebski tovarni pa 90.000 ton etilena. Rentabilnost investicij v nove proizvodne zmogljivosti bo zelo velika. Iz študije, ki so jo naročili v ZDA, je razvidno, da se bodo vloženega sredstva popolnoma povrnila v osmih letih pod pogojem, da bodo izrabljali zmogljivosti obratov 40-odstotno. Naftaplin pa že zdaj lahko zagotovi dovolj plina za 60-odstotne zmogljivosti, torej 600 milijonov kubnih metrov letno, ne upoštevaje nova nahajališča v Podravini, iz katerih bodo plin prav tako pošiljali v predelavo v Ivaničgrad.

45 milijonov ton tranzitnega prometa leta 1986

ZAGREB — Železniško transportno podjetje Zagreb je v letošnjem prvem polletju prepeljalo za 19 % več blaga, kot v istem času lani, hkrati pa se je potniški promet povečal za 1 %. Strokovnjaki hvalječe gospodarske zbornice menijo, da se bo v primerjavi z letom 1970 železniški promet leta 1980 povečal za 56 %, oziroma leta 1985 celo za 98 %. Vedno večja usmeritev držav SEV na transport blaga prek naših pristanšč in vedno intenzivnejši ekonomski in tranzitni odnosi z Avstrijo bodo v prihodnjih desetih letih povečali tranzitni promet prek Jugoslavije za približno 10 %. Tranzitni promet bi naj leta 1980 dosegel 45 milijonov ton, od tega naj bi železnice prepeljale okrog 18 milijonov ton.

Na trgu dovolj cementa

BEograd — Naš gradbeniški trg je dobil v minulih dveh mesecih 5.585.810 ton cementa, kar je za 8 odstotkov več v primerjavi z enakim lanskim obdobjem. Domače tovarne so gradbenikom dale letos 161.491 ton cementa več kot lani v devetih mesecih, presežek uvoženega cementa pa je 289.578 ton. Za dobro oskrbo trga s cementom so poskrbeli tako domači proizvajalci kot uvozniki, saj so preskrbo organizirali tako, kot je bilo dogovorjeno na začetku leta. Domače cementarne so od januarja do septembra izdelale več kot 5 milijonov ton cementa, kar je za 4 % več kot lani v istem času, v tem času pa so uvozili 778.924 ton cementa, kar je celo za 59 % več v primerjavi z lanskimi prvimi devetimi meseci. Ugotavljajo, da je cementa dovolj. Težave pa so z uvoženim cementom, ker je zaradi deževnega obdobja in pomanjkanja betonskega železa poraba malo poenjala.

otresajo v vetru svojo mlado grivo, v skoraj deški hoji, v opičji spretnosti, s katero se odzivajo na življenje in hkrati ostajajo male deklice z vizigalci iz Andersenove pravljice.« Zatem piše o mladih materah, ki hite na delo in dvigajo svoje otroke iz posteljice še ob mraku pa za muzej o tehničnem razvoju kinematografije. Zbirko dopolnjujejo številni lepaki, fotografije in bogata strokovna knjižnica.

Fond Jugoslovanske kinoteke bi lahko bil, pravzaprav bi moral biti, še obsejnejši. Toda zadnja leta pritiska na ustanovo pomanjkanje sredstev, ki ne omogoča dopolnjevanja fonda iz mednarodne izmenjave.

Mrtvi in živi graditelji

»To »belo mesto«, imenovano tako, ker so stari osvajači uzrli z bregov Donave in Save njegove bele zidove, doživlja svoj jubilej po zaslugi osvoboditeljev in borcev, graditeljev ter živih in mrtvih, ki so živeli v tem mestu, ga ljubili in hkrati preklinjali. Kaže, da je mesto največ doseglo v zadnjih letih, ob poskusih, da bi se solidarnostno razvilo in doseglo višjo stopnjo socialne pravice. Beograd se je v skrbi za stanovanja — pri tem je mišljena gradnja več populnoma novih mest (razen Novega Beograda so zgradili še druga naselja — satelitska mesta kot Šumice, Konjarnik, Banovo Brdo, Miljakovac, Petlovo brdo, Karaburno, Zemun in druga) — lotil gradnje iz solidarnostnega sklada kar najbolj široko. Pred kratkim je neki delegat v beograjski skupščini, ko je beseda tekla o tem, da bi zavarovali standard pred dražnjo, dejal: »Zdaj so se zvišali minimalni osebni dohodki, merila za otroške doklade so milejša, odločili pa smo se še za druge ukrepe, katerih namen je zavarovati neakumulativne in tiste z majhnimi plačami. A kaj bomo storili mi, ki nam gre dobro? Kako bomo mi prišli do stanovanj?« Tako je vprašal delegat, in to v Beogradu, milijonstem mestu, kjer zgrade nadpovprečno število stanovanj, saj od vseh novozgrajenih stanovanj v Jugoslaviji odpade na glavno mesto dobrih 20 odstotkov.

Seveda pa je vprašanje in težav, kot že poprej, več, kot smo jih našli, tako kot jih bo vselej tudi v dneh po tem velikem jubileju, ko bodo ljudje stvari bolje domeli, tudi tisto, o čemer so mislili, da so že vedeli, in ko ne bodo le tarnali in naštevali tegob, temveč se zanašali na svojo delo, svojo vitalnost in zaupanje...

Zdravko Ilčić

Ce ne bi bilo slavnih jubilejev in zgodovine, ki jo ljudje spoštujejo, bi morda bolj črnogledo jemali vsakdanje skrbi za danes in jutri, bi morda bilo mnogim življenje težje, kot je zdaj, in konec koncev se morebiti mnogi ne bi zavedali tega, da je bilo v njihovem življenju v preteklosti toliko lepega in trajnega, toliko dogodkov, ki sodijo v zgodovino. In tako je Beograd v teh deževnih, hladnih oktobrih dneh, na ulicah, zalitih z vodo in posutih z jesenskim listjem, z razkopanimi pločniki, po katerih ne nehno polagajo nove kable, večkrat kot kdajkoli doslej deležen naziva ljubljeno lepo mesto.

Opozarjajo na njegove dosežke in uspehe, svetle tradicije in veleumetnosti gospodarski in družbeni razcvet. Poleg tega, da je to ljubljeno mesto — veleumetno z 1,3 milijona prebivalcev doživelo v teh povojnih tridesetih letih najdaljšo svobodo v svoji novjši zgodovini, še seveda poudarjajo, da se bodo nove generacije s hvalenostjo spominjale junastva in nesebičnih žrtv za svobodo. Ta svoboda — od oktobra 1944 — je terjala svojo ceno: na beograjskih ulicah je v boju za osvoboditev izpod sovražnika padlo 2990 borcev narodnoosvobodilne vojske Jugoslavije in pripadnikov rdeče armade.

»V zadnjih treh desetletjih življenja v miru se je Beograd povečal za milijon prebivalcev«, je povedal tedni beograjski predsednik Zivorad Zika Kovacević, peti predsednik po vrsti. »Iz predvojnega majhnega in nerazvitega mesta, tipično balkanskega, s 300.000 prebivalci, se je Beograd danes z 1,3 milijona ljudi uvrstil med evropske metropole. Le malo večjih mest se je po vojni tako naglo in uspešno razvijalo. Tak Beograd je postal v pravem pomenu besede jugoslovansko mesto, v katerem poleg milijona Srbov živi še približno 30.000 Crnogorcev, prav toliko Hrvatov, 16.000 Makedoncev, 10.000 Albancev, 8000 Slovencev, 7000 Muslimanov in drugih...«

V nedeljo so se ob jubileju »Belega mesta« zbrali v Narodnem prostoru najuglednejši beograjski književniki in govorili o »družbenem prazniku svobode. Ivo Andrić jebral odliome iz svoje lirске proze, Petar Džadžić je v uvodni besedi dejal, da se ob tej priložnosti 30 let življenja v svobodi »izražata in potrjujejo, dopolnjujeta in združujeta dve obliki enotnega človekovega hotenja: uresničitev svobode

kot konkretnega dejanja zgodovine in hrepenenja po človekovi integralni svobodi, ki je izhodišče in cilj vsakega pravega pesništva. Skoraj ni človeka ali družbenega organizma v tem mestu, ki se ne bi udeležil proslave tega jubileja v dneh pred jutrišnjim 20. oktobrom.

Tako delavci kot predstavniki, akademiki, profesorji, narodni heroji, generali, ministri, sekretarji in pesniki, bankokrat in direktorji, pa tehokrat in svetovalci, pisarji, študentje, gospodinjke pomočnice in dijaki ter še vsi drugi, ki imajo več ali manj težav zaradi zapletenega življenja v tem velikem mestu, zaradi dragega blaga na tržnici in v prodajalnah, zaradi stanovanjske stiske in pomanjkanja prostora za parkiranje avtomobilov — vsi so občutili ta praznik kot svoj praznik, priložnost, ko se malce bolj trezno in sproščeno ozremo v stvarnost.

Mesto priseljencev

Beograd je predvsem mesto priseljencev. V zadnjih petnajstih letih se je v mesto vsako leto priselilo približno 20.000 ljudi iz zaledja, v zadnjih letih pa približno 10 do 13 tisoč. Prihajajo kvalificirani in nekvalificirani, mladi in stari, saj je največje mesto kot magnet a urbanizacija manjših krajev po Srbiji in drugod je še brez pravih korenin.

V Beogradu je danes 484.390 zaposlenih, približno 38 odstotkov aktivnega prebivalstva. Menijo, da to ni veliko, saj bi tako mesto lahko živelo bolj normalno, če bi bilo 45 odstot-

NA POBUDO DESNIČARSKIH POLITIČNIH SIL

Jutri v Švici referendum o vprašanju tujih delavcev

Napredne stranke in sindikati zavzeli odklonilno stališče do Oehen-Christienove pobude - Katastrofa za švicarsko gospodarstvo

ZENEVA, 18. — Pojutrišnjem bodo štirje milijoni švicarskih volivcev izrazili na referendumu svoje mnenje o predlogu Valentina Oehena - Christiena, naj se iz Švice izdane nekaj več kot en milijon tujcev. Gre že za tretjo pobudo v desetih letih protitujec kampanje v Švici. Do prve je prišlo leta 1965, ko je James Schwarzenbach sprožil zahtevo po referendumu. Umaknil jo je predčasno, ker ni bil prav prepričan glede rezultata. Leta 1970 je ponovil ta poskus, toda 54 odst. volivcev proti 46 je razvidno pobudo. Sedaj je na vrsti Oehen-Christien.

V resnici so švicarji začeli glasovati že v teh dneh, deloma, ker se počelo odpravljati tedensko weekendu in deloma, ker nasproti referendumu menijo, da bi manjša volilna udeležba na referendumu koristila taboru, ki je sovražno razpoložen do tujih delavcev.

Kampanja za referendum je bila zelo živahna. V Ženevi so v glavnem prevladovali napisi, lepaki, transparenti, ki so pozivali volivce, naj izrečejo svoj «da», se pravi naj podprejo protitujec pobudo. V drugih krajih pa je bil položaj precej drugačen, saj so na splošno precej glasovno pozivali, naj švicarji glasujejo za «ne». Kakšne so perspektive za potek referenduma? V precej dobri obsevnosti krogi menijo, da bodo protitujec agitatorji pogoreli in da ne bodo zabeležili več kot 45 odst. glasov vseh volivcev. Nekatere menijo, da jih bo celo manj, toda veliko vprašanje je tisto, ki zadeva neopredeljene glasove. Veliko vprašanje je tudi, kako bodo glasovale ženske, ki bodo letno prvič izrazile svoje voljo na volitvah.

Kaj pravzaprav pomeni pojutrišnji referendum v Švici? Ta predstavlja poskus, da bi se zavrnili neki družbeni in gospodarski proces, ki je v teku tudi v Švici ter stremi za tem, da bi Švica ohranila svojo nekdanjo idilično podobo (zanimivo je na primer, da je pobudnik referenduma Oehen-Christien strokovnjak za sirsarsko proizvodnjo).

Torej nekakšna ekološka pobuda, ki naj bi ohranila švicarsko tradicionalno podobo ter jo izdvojila iz splošnega procesa sodobnega sveta. Pobudi botrujejo najbolj desničarske in konservativne sile v Švici.

Kako reagirajo napredne stranke, sindikati in tudi industriji ter poslovni krogi na iniciativo «sirsarskega» strokovnjaka? Na zelo različne načine. V poslovnih krogih trdijo, da bi morebitna zmagala glasov «da» prizadela švicarsko ekonomijo. Predvsem bi prizadela vse

vijo tam že vrsto let in ki imajo otroke, ki so se popolnoma zveželi v švicarsko stvarnost.

Dino Del Medico o beneških izseljencih

V zvezi z referendumom o tujih delavcih v Švici smo se obrnili na beneškega rojaka Dina Del Medica, ki je priznan strokovnjak za izseljenška vprašanja slovenske manjšine v Italiji. Po njegovi izjavi znaša število naših izseljenih beneških rojakov v Švici kakih 10.000 enot. Zmaga glasov «da» bi jih hudo prizadela. Tudi če bi vzele v poštev samo četrtino tega števila, bi bile posledice za Beneško Slovenijo katastrofalne. 2000 ali 2500 delavcev, ki bi morali zapustiti Švico, ne bi moglo dobiti primerne zaposlitve v Italiji, da ne govorimo o drugih evropskih državah sprito. Hude gospodarske krize. Dino Del Medico nam je še pojasnil, da že sedaj številna švicarska podjetja pirajo svoje obrate zaradi pomanjkanja delovne sile. V zadnjem času je bilo prizadetih 15 tovarn s 2500 delavci. V Luzernu je ustavilo obratovanje veliko gradbeno podjetje.

Ce bi se naklepi konservativnih sil posrečili — je dejal Dino Del Medico — bi morali švicarji popolnoma prenoviti svoje gospodarstvo.

«PLACET» IZ UGANDE

Švicarski reakcionarji, ki so zahtevali referendum za izgon pol milijona tujih delavcev iz države (volitve bodo v nedeljo) so morda do večerja še imeli majhen dvom, če je njihova pobuda upravičena ali ne. Se me dvoma so zasedali demokraci, ki iz raznih razlogov nasprotujejo grobemu nastopu proti tujim delavcem, ki so s svojimi delom v veliki meri pripomogli k blaginji v Švici.

Od večerja pa, kot smo že omenili, reakcionarji in ksenofobi nimajo več dvomov: njihova pobuda je pravilna, utemeljena in vrag vedi kaj se vse zrazen. To jim je osebno potrdil ugandski predsednik Idi Amin Dada, ki je o referendumu v Švici napisal komentar za ugandski radio. Amin poudarja, da je on prvi začel smernice, po katerih naj se države ravna na tem področju (izgonu tujcev) in hvale pogum švicarske vlade, ki bo vrnila svojemu narodu nadzorstvo nad državnim bogastvom. Tak primer patriotizma — zaključuje ugandski predsednik — je vreden naše brezpogojne podpore in odlične pohvale.

Morda bi kazalo, da bi naši zdomci iz beneške Slovenije povabili Amina za nekaj dni medse, da bi z njimi delil «bogatstva», ki ga «odjedajo» švicarskemu narodu. Znano bi se tudi zgoditi, da bi ga tako «veseljenje» prepračilo, naj stvarneje razmisli o reševanju domačih problemov in naj nam ne soli pameti o vprašanjih, ki jih ne pozna.

NESPRETEN POŽIGALEC

Antonio Masella iz Palerma je bil besen na lastnike trgovskega podjetja «Bender e Martin». Kako naj se jim maščuje? «Luparas? Preobčajna. Ogenj? To pa bi se moglo splačalo.

Rečeno, storjeno. Masella je polil poslopje trdnice z bencinom in zanetil požar. Pri tem pa je bil tako nespreten, da se je hudo opek. Karabinjerji so ga zalotili na kraju zločina. Najprej se bo moral dalj časa zdraviti v bolnišnici, nato pa se bodo tudi: zanj odprla vrata zapora.

SKUPNA IZJAVA PO FAHMIJEVIH POGOVORIH V MOSKVI

Složna podpora SZ in Egipta boju palestinskega ljudstva

Negativne reakcije Izraelcev na francosko politiko - Sauvagnargues se bo srečal z Arafatom - Kissinger poroča poslanikom atlantskega pakta

KAIRO, 18. — Egiptovski zunanji minister Ismail Fahmi je odpotoval v Švico, ki se je odprla pred njim s posebnim letalom v Kairo po svojem petdnevem uradnem obisku v Sovjetski zvezi. Na kairskem letališču je Fahmi izjavil, da je delegacija, ki jo je vodil, «uspešno zaključila poslanstvo, ki ga ji je poveril predsednik Sadat». V skupni sovjetsko-egiptovski izjavi, ki jo je objavil radio Kairo, je rečeno, da obe stranki sijošno zatirajo, da mora biti vsakršna politična rešitev na arabsko-izraelski mirovni konferenci v Ženevi izvedena samo pod pogojem, da se zagotovi zakonite pravice palestinskega naroda. Te pravice — je rečeno v poročilu — obsegajo tudi pravico do zagotovitve nacionalne osebnosti palestinskega naroda.

Ob stranki — je še rečeno v poročilu — sta se sporazumeli, da bo en predstavnik organizacije za osvoboditev Palestine moral sodelovati enakopravno z drugimi delegacijami na ženevski mirovni konferenci. Egipt in Sovjetska zveza se trudita, da bi ženevska konferenca čimprej nadaljevala svoje delo. Ob stranki sta nadalje izrazili zadovoljstvo glede resolucije generalne skupščine OZN, ki je povabila predstavnik palestinske osvobodilne organizacije na obravnavo palestinskega vprašanja. Ob stranki menita, da je sklep OZN pomemben na mednarodni ravni v zvezi s priznanjem važnosti palestinskega vprašanja.

Iz Tel Aviva sporočajo medtem, da je izraelski minister za obrambo Simon Peres sprejel skupno ameriških Judov, ki so na obisku v Izraelu. V svoji izjavi je dejal, da je mogoče preprečiti novo vojno na Bliznjem vzhodu samo z okrepitvijo izraelske države. Nadalje je Peres dejal, da so ameriške vojne dobave Izraelu po svoji kakovosti večje od tistih, ki jih Sovjeti nudijo Arabcem, toda po svoji količini so nižje. Izjavil je še, da bo prav gotovo Egipt prejel od Sovjetske zveze zahteve količine letal in tankov na podlagi zahtev egiptovskega zunanjega ministra Fahmija v Moskvi.

Izrael je sedaj v precejšnjih skrbih, posebno zaradi politike, ki sta jo začeli izvajati Francija in Italija. Posebno Francija je napravila že precej korakov v tej smeri. Javljajo, da se Francozi pogajajo s Saudsko Arabijo za dobavo v teku 20 let 800 milijonov ton petroleja, kar bi znašalo vsakoletno dobavo 40 milijonov ton, ki bi pokrile eno tretjino vseh francoskih potreb po tem gorivu. Kaj bi Francozi nudili v zameno, se še ne ve. Govorili pa se, da bi ponudili Saudski Arabiji izkoriščanje francoskega televizijskega barvnega sistema «SECAM».

Pogajanja so v teku tudi med Francijo in Alžirijo. V zameno za alžirski petrolej naj bi pariska vlada nudila industrijske dobrine v vrednosti okoli 1400 milijard lir. Francoski zunanji minister Sauvagnargues bo 31. oktobra obiskal Izrael. Izraelci gledajo s precejšnjim nezaupevanjem na ta obisk. Še bolj pa so začela tudi prva dela za gradnjo novega zavoda za pomoč zdravstveno prizadeti mladini «Elvira Vatovec».

Na slavnostni seji so podelili tudi vsakoletna priznanja zaslužnim občanom. Letos so priznanja prejeli Ivan Puntar, Jakob Draksler in Vinko Rupnik.

Medtem je v Piranu vse priprav-

nister. Skupina je obravnavala vprašanje zadeve Chiao Kuan-Hua.

Gre za prvi obisk nekega državnika zahodne Evrope na Kitajskem. Uradna srečanja Hartlinga in njegovih sodelavcev s kitajskimi voditelji bodo trajala do torka, 22. oktobra, nakar bo danska delegacija obiskala nekatera druga kitajska mesta.

Hartlingov obisk je na Kitajskem izzval precejšen odmev. «Ljudski dnevniki», osrednje vladno glasilo, je izrazil danski delegaciji prisrčno dobrodošlico. Uvodnik med drugim hvale evropsko politiko danske vlade ter se zavzema za skupno obrambo interesov Danske in drugih evropskih držav pred imperialističnimi napadi.

Politični izvedenci sklepajo, da bo v središču dansko-kitajskih razgovorov evropsko vprašanje.

V Etiopiji razpustili mestne svete

ADIS ABEBA, 18. — Začasni vojaški svet, ki je prevzel oblast v Etiopiji, je večer razpustil mestne svete v prestolnici ter štirinajstih drugih pokrajinskih glavnih mestih. Vojaški svet je svojo odločitev opravičil s trditvijo, da predstavljajo nevtrni sveti veliko finančno breme za Etiopijo. Obenem je te svete obtožil korupcije. Mestni sveti bodo služili za razne neobhodno potrebne stroške, dokler ne bodo izvolili novih organov.

OB 30-LETNICI USTANOVITVE POMORSKIH ODREDOV

Priprave na piranski občinski praznik

PIRAN, 18. — Danes popoldne je bila v Tartinijevem gledališču v Piranu slavnostna seja občinske skupščine, posvečena letšnjemu občinskemu prazniku, 30-letnici ustanovitve pomorskih odredov pri IX. korpusu NOV in 20-letnici Splošne plobove. Seji so prisostvovali poleg odbornikov tudi številni gostje, med njimi delegacija partizanskih pomorščakov, delegacija pobratene občine Vis in predstavnik enot jugoslovanske vojne mornarice.

V uvodnem govoru je predsednik občinske skupščine Ivan Bažec orisal pomen praznika, nato pa je govoril o gospodarskem in družbenem razvoju občine. Pri tem je poudaril, da je občina posvetila veliko pozornosti splošnemu gospodarskemu razvoju ter življenjski ravni občanov. V razdobju enega leta so zgradili nad 120 stanovanj, preurejajo zdravstveni dom in zobno ambulanto v Sečoveljah, hkrati pa so se začela tudi prva dela za gradnjo novega zavoda za pomoč zdravstveno prizadeti mladini «Elvira Vatovec».

Na slavnostni seji so podelili tudi vsakoletna priznanja zaslužnim občanom. Letos so priznanja prejeli Ivan Puntar, Jakob Draksler in Vinko Rupnik.

Medtem je v Piranu vse priprav-

ljeno za osrednji dogodek v okviru občinskega praznika, to je za množično zborovanje na Tartinijevem trgu. Zborovanje se bo pričelo ob 16. uri, slavnostni govorniki pa bo član predsedstva Zveze komunistov Jugoslavije Jože Smole. Kateri dopolnile bo tudi slovesna ujudenja v avditoriju v počastitev 20-letnice Splošne plobove, hkrati pa bodo slovesno začeli dela za izgradnjo turističnega kompleksa «Bernardin».

I. O.

Načrti za preureditev železniškega prehoda Bocen-Innsbruck

FIRENCE, 18. — Danes se je v Firencah zaključilo tridnevno posvetovalno srečanje med izvedenci za železniški promet Italije, Avstrije in Nemčije. Na srečanju so v prvi vrsti obravnavali načrt za preureditev prehoda Bocen — Innsbruck, ki ga je predložila italijanska uprava železnice. Po tem načrtu naj bi se nadmorska višina železniškega mejnega prehoda znižala od sedanjih 1300 metrov na 600 metrov. Dokončno mnenje o predloženem načrtu mora izreči Mednarodna zveza za železnice, medtem ko bi si morale stroške za realizacijo del prevzeti in deliti tri zainteresirane države.

28 dni počitnice za nemške kaznjence

BONN, 18. — Kaznjenci v zaporih Zahodne Nemčije bodo lahko vsako leto za 28 dni na prostosti. To odločitev je sprejela parlamentarna komisija Nemške federativne republike, ki je zadolžena za pripravo reforme kazenskega zakonika. Kaznjenci bodo lahko odšli na počitnice samo po šestih mesecih zapora, medtem ko bodo obsojenici na do smrti že lahko začasno zapustili zapor šele po desetih letih.

Novi razpleti v preiskavi «Canzonissima»

MILAN, 18. — Sodna preiskava v zvezi s ponarejanjem dopisnic «Canzonissime 1971» se nadaljuje bolj zapleta. Preiskovalni sodnik je večer zabil posredno Rossano Fratello, ki je tudi zapletena v to čudno afero. Pevka je odklonila vsakršno odgovornost, rekot, da o ponarejanju dopisnic, ki naj bi pripomogle k njenemu uspehu na tej pevski reviji, ni vedela ničesar. Isto sta potrdila tudi njen zakonik Alfredo Rossi ter Ladislao Sugar, ki izdaja plošče Gigliole Cinquetti. K zapletu te zadeve je veliko pripomoglo med večernjim zaslijevanjem pričevanje časnika revije «Stops» Daniela Jaracha, ki trdi, da je prišlo do ponarejanja dopisnic tudi med lanskim izvedbo «Canzonissime». Preiskovalni sodnik bo Jaracha zaslišal še v torek. Slednji je zagotovil, da bo prinesel veliko dokaznega gradiva.

INCIDENTI V MESTU QUANG NGAI

Nove demonstracije budistov proti režimu Van Thieu

Lutkovnega predsednika obtožujejo, da je ovira na poti mirovnega sporazuma

Delegacija južnovietnamskega komiteja za osvoboditev političnih preganjancev med tiskovno konferenco v Beogradu

SAIGON, 18. — Iz dneva v dan narasča v Južnem Vietnamu odpor proti lutkovnemu režimu predsednika Thieu, ki predstavlja edino objektivno oviro za doseg častnega sporazuma, pomiritev med Vietnamci ob koncu državljanske vojne in začetku izvajanja «pariških protokolov».

Ni torej naključje, če se iz vrst katoličanov, predvsem pa budistov, čujejo glasovi, naj Thieu odstopi, ker ne predstavlja več nikogar in je izgubil celo zaupanje nekaterih ameriških krogov, ki so ga podpirali. V tem prepričanju je opozicija utrila tudi vest iz Washingtona, da je kongres sklenil omejiti podporo Thieujevi «držinski klik».

Prejšnje dni je bilo v Saigonu več protestnih demonstracij, ki so jih organizirali pristaji «Stranke za narodno spravo», v kateri so budisti in napredni katoličani. Obtoževali so Thieu, da duši svobodo tiska in da je vpleten v sistem podkupovanja in kraja javnega denarja. Na ulice so večkrat šli tudi veterani vietnamske vojne, ki — podobno kot povratniki v ZDA — ne odobravajo režima, ki jih je dolgo vrsto let izemal in uporabljal kot «klavno meso» v državljanski vojni.

Najmočnejše demonstracije teh dni pa so bile v srednjevietnamskem mestu Quang Ngai, približno 560 kilometrov severovzhodno od Saigona, kjer je nad dvoboje budistov uprizorilo protestni pohod po mestnih ulicah. Posegla je policija, ki je odvrnila več solzljivih bomb in na ulice postavila frizijske pregrade. Več demonstrantov je policija aretirala, vendar je pri tem prišlo tudi do spopada, kar je razmeroma redek pojav, če upoštevamo miroljubnost budistov. Demonstranti so policijo obmetali s kamenjem, da se je moralo najmanj deset agentov zateči po zdravniško pomoč.

Glavna obtožba, ki jo budisti naslavljajo režimu Van Thieu, je, da je kriv, če se v državi nadaljuje vojna.

V okviru preganjanja vsakršne oblike opozicije proti lutkovni diktaturi je policija zaplenila vse izdaje bu-

Tiskovna konferenca ZRV Južnega Vietnama v Beogradu

BEOGRAD, 18. — Delegacija južnovietnamskega komiteja za osvoboditev je danes na tiskovni konferenci v Beogradu seznanila časnike s pripravami na tiskovno konferenco v Beogradu, ki jo vodi član sveta modrih časne revolucionarne vlade Južnega Vietnama prof. Nguyen Vin Chi, je sprejel danes tudi predsednik komisije za mednarodno sodelovanje in stike zvezne konferen-

ce socialistične zveze Aleksander Bakočević. Prof. Chi je tako na konferenci, kot v razgovoru s Bakočevićem izrazil prisrčno zahvalo narodu Jugoslavije za pomoč, ki so jo dali in ki jo dajejo osvobodilni borbi južnovietnamskega ljudstva in seznanil Bakočevića in jugoslovanske novinarje z neizbranim stanjem v Južnem Vietnamu. Po zagotovilih članov južnovietnamske delegacije je danes v zaporih saigonskega režima 250 kot podpisu pariških sporazumov, po katerih naj bi spustili na svobodo vse zapornike in 15.000 vojnih ujetnikov.

Predsednik komisije za mednarodno stike in sodelovanje zvezne konferen-

ce socialistične zveze tako v razgovorih z delegacijo, kot na tiskovni konferenci zagotovil, da bo Jugoslavija tudi v bodoče na vse mogoče načine podpirala borbo vietnamskega ljudstva.

B. B.

Začetek posveta

(Nadaljevanje z 2. strani)

kratariatu za pravosodje in občo upravo SR Hrvatske dipl. jur. Marjan Sušan, sodelavec Slovenske akademije znanosti in umetnosti dr. Ciril Kržišnik, predsednik občinskega sodišča v Sežani Jože Trošt, podsekretar in svetovalec republiškega sekretariata za pravosodje in občo upravo SR Slovenije Martin Lorbar in Damijan Čonč ter samostojni svetovalec Zorko Ukmar.

Poleg predsednika Colonija so prisotni izvolili tri podpredsednike posvetovanja, in sicer ravnatelja zemeljnišne službe v deželi Tridenskino - Gornje Poadiže dr. Buffo, tržaškega notarja dr. Frogljo in ravnatelja zemeljnišne službe v Ravnarji - Juljski krajini dr. Gregorija.

Sledilo je prvo predavanje z naslovom «Primerjava med prepisnim in zemeljnišnim sistemom». Predaval je prof. G. Gabrielli s tržaške univerze, ki je naglasil potrebo po poenotitvi zemeljnišne prakse na vsem državnem ozemlju. Kateri sistem naj bi uvedli, pa naj bi odločili strokovnjaki. Prav zaradi tega je treba temeljito preučiti zemeljniški sistem Avstro-Ogrske, ki velja kakor omenjeno na nekaterih področjih naše dežele in na Tridenskem, in pa «francosko-belgijski sistem», ki velja v ostali Italiji. Iz njune primerjave naj bi izvedenci izdelali predlog za enoten italijanski sistem. Avstro-ogrski sistem, pri katerem pride lastništvo nad določeno nepremičnino na kupca šele po vknjižbi, je zanesljiv; francosko-belgijski sistem, pri katerem pride lastništvo že ob podpisu pogodbe, pa je prožnejši. Najboljša rešitev bi bila najbrž nekje na sredi med avstro-ogrskim in francosko-belgijskim sistemom, je zaključil govornik.

Razprava se bo nadaljevala danes. Na spondu so predavanje prof. Bartoleja s tržaške univerze in spremena poročila, ki so jih pripravili strokovnjaki iz naših krajev in iz notranjosti Italije. Takih poročil je okrog trideset.

● V okviru občnih akcij za preprečevanje kriminalnosti so večer od 11. do 14. ure agenti javne varnosti, karabinjerji in finančni stražniki opravili več pregledov. Ustavili so 1021 oseb in 657 avtomobilov, nalozili so 31 glob, aretirali pa 3 osebe.

Ogorčenost mladih socialistov in «Lotte Continue» zaradi procesa proti antifasistom

Federacija socialistične mladine Italije in pokrajinsko tajništvo gibanja «Lotta Continua» sta ostro obsodila proces proti antifasističnim mladeničem, ki so v času predvolilne kampanje motili volilni šov MSI pri Sv. Jakobu. «Lotta Continua» opozarja, da bi morali na zatožni klopi sedeti predstavniki MSI in ne antifasisti ter ponovno zahteva razpust desničarske stranke, kar nikakor ni v nasprotju ne z ustavo in ne z javnostjo, ki je v zadnjem času ogorčeno nastopila proti desničarjem. Socialistična mladina pa je podprala nelegitimnost tega procesa, ki bo prav v času, ko javnost zahteva razpust MSI, ter izrazila upanje, da bo postal 21. oktober, ko se bo proces pričel, dan splošne antifasistične mobilizacije z MSI na zatožni klopi.

● Danes bodo na pobudo sekcije KPI pri Sv. Vidu razstavili na Trgu Cavana od 15. do 18. ure «collage» o delegiranih zakonih in o skupnem upravljanju šole. Ob 17. uri bo govoril tajnik univerzitetne sekcije KPI «Curiel» Nicola De Cesare.

Varnostni ukrepi v Argentini

Argentinski policijski agenti so skrbno preiskali vse, ki so se udeležili zborovanja na glavnem trgu v spodnjem delu Buenos Airesa, na katerem je govorila predsednica Maria Estela Peron. Ob tej priložnosti je napovedala podpravljanje treh večjih tujih družb